

2/84 maj årg.8 10kr

sydasien

politisk och kulturell tidskrift

sydasien

BOX 1142, 221 05 LUND

Indira förföraren

Sydiasien
Box 1625
221 01 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 (Lars Eklund)
Telefon: 046 - 13 35 68
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tryck: Infotryck ab, Malmö 1984
Register: PROGEK, Göteborg
ISSN 0347 - 5182

Sydiasien ges ut fyra gånger per år.

Redaktionen växlar mellan Stockholm, Göteborg och Malmö/Lund.

Detta nummer ansvarar Stockholmsgruppen för.

Nästa nummer görs i Göteborg och utkommer i september. Artiklar, debattinlägg mm är välkomna.

Manusstopp: 1/8 1984 (Adress: se ovan).

Redaktionen för detta nummer: Birgitta Johansson, Kalle Kjellman, Gerard Rikken, Birgitta Fahlberg, Hasse Karlgren och Mia Jonsson.

Prenumeration kostar 40 kronor för fyra nummer (ett år). Institutioner får betala 60 kr. Vi är mycket tacksamma för stödprenumerations 100 kr. Vill man ha sig tillsänt ett enstaka nummer så kostar det 10 kr. Lösnummerpris likaså 10 kr.

Postgiro: 79 54 96--9 Sydiasien.

Kontaktpersoner för Sydiasienkommittéerna:

Stockholm:
Gerard Rikken, Ringvägen 9 A
117 26 Stockholm, 08-68 43 71

Göteborg:
Thomas Bibin, Erik Dahlbergsg 27 A
411 31 Göteborg, 031-16 15 12

Malmö/Lund:
Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,
232 02 Åkarp, 040-46 08 95

Uppsala:
Anders Forsberg, Ledungsvägen 12,
754 40 Uppsala, 018-32 78 27

Danmark:
Kate Holloway, Burmeistergade 27,
DK-1429 Köpenhamn K, 01-54 56 11

Sydiasienkommittéernas plattform:
Sydiasienkommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydiasien och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.

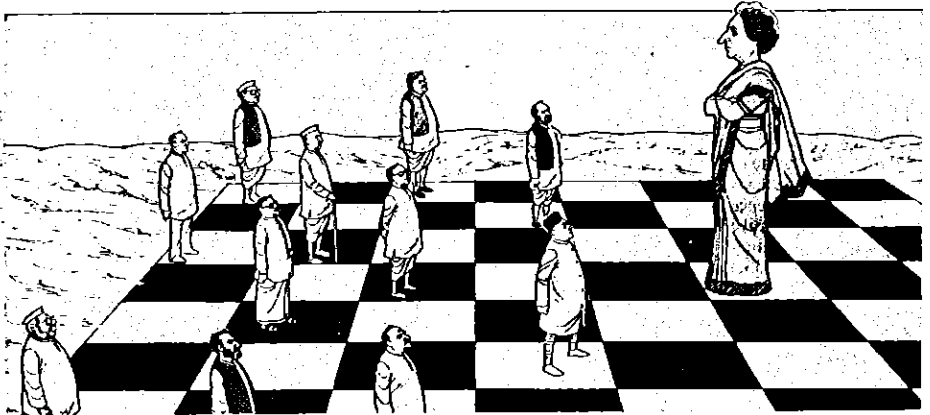
Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydiasien och i Sverige.

Omslagsbild: Inför Indiras besök. Teckning av Leif Almqvist.

Bakslida: Kom Shiva förgöraren. Teckning av Ulf Frödin.

sydiasien

2/84 politisk och kulturell tidskrift

Innehåll

Ledare	3
Indien	
Punjab - Indiens brännpunkt	
- Stig Toft Madsen	4
Indisk krönika	
- Ajit Roy	7
Den omutlige polisen	
- Kalle Kjellman	8
Höftskynket	
- Ramakrishna	13
Den ousinliga källan	
- Wade-Jonsson	14
Boforskanoner till Indien?	
- Hans Karlgren	18
Bangladesh	
Studenter oskyldigt dömda	
- Shanti	19
Afghanistan	
Svenska Afghanistanhjälpen	
- Börje Almqvist	20
Sri Lanka	
Tiden snart ute för försoning	
- Thomas Bibin	23
Konferens med kniven på strupen	
- Ravindran Casinader	26
Recensioner	27
Nyhetsnotiser	28
Nataraj - den dansande Shiva	
- Hammett Murphy	30

Inför Indiras besök

ligger *Sydiasiens* tyngdpunkt denna gång i Indien.

Ledaren belyser Indira Gandhis person och politiska drivkrafter. Måtte Olof Palme intälta sig förföras som så många andra!

Stig Toft Madsen ger en bakgrund till det upptrappade våldet i Punjab. Också *Ajit Roy* behandlar i sin krönika läget i Punjab och de politiska intrigerna bakom kulisserna.

Om **korruption** i olika former handlar två artiklar. *Sten Jonsson* påvisar att alla tjänar på bevattningsprojekt förutom den fattiga bonden. Läs också *Kalle Kjellmans* gripande berättelse om Mahendra, något så ovanligt som en omutlig polis!

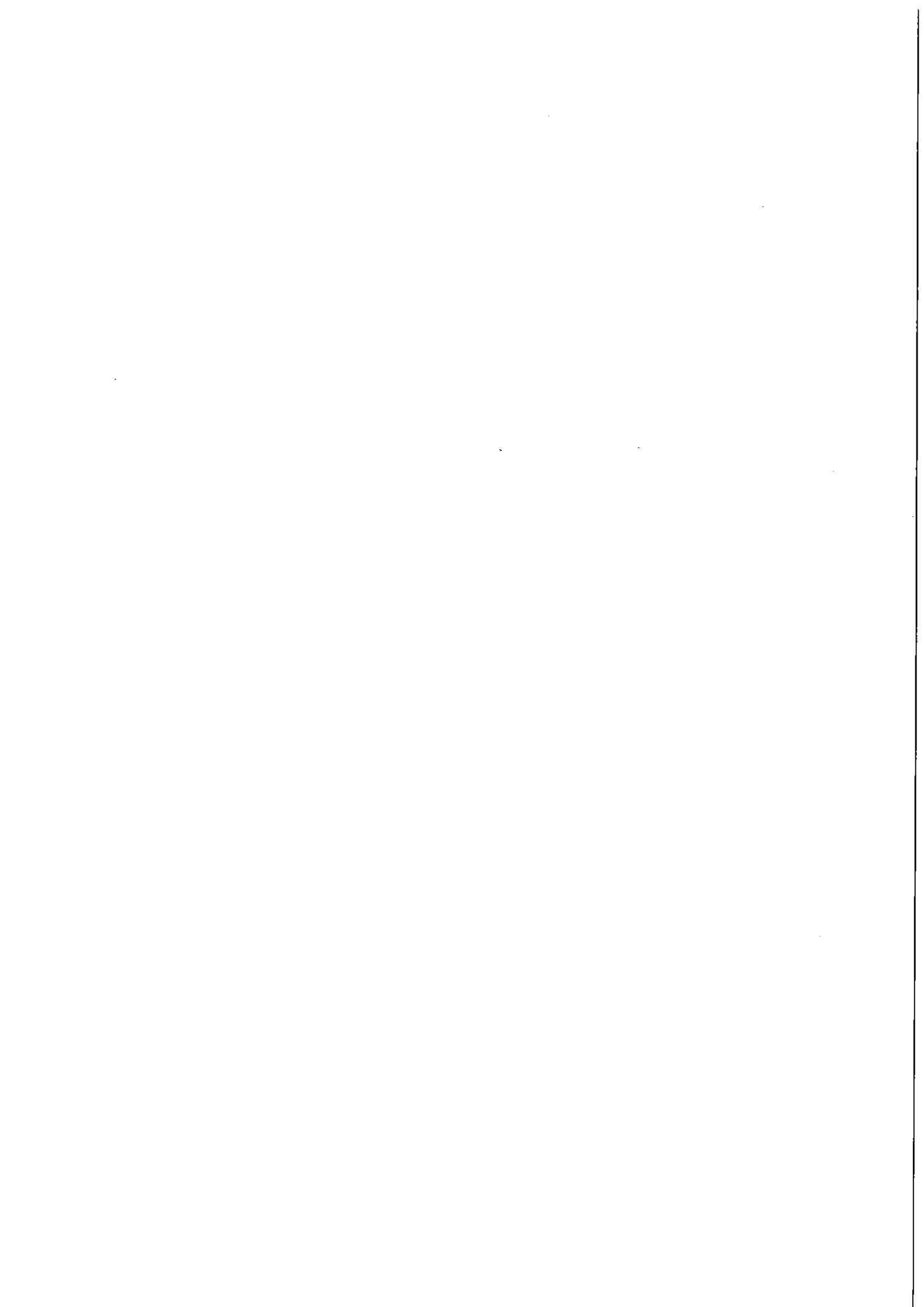
Hasse Karlgren ifrågasätter den svenska vapenexporten till Indien.

I övrigt: signaturen *Shanti* skriver om det hårdnande politiska klimatet i Bangladesh där tre studenter oskyldigt dömts till livstids fängelse.

Börje Almqvist förmedlar det positiva intryck han fick av den svenska Afghanistanhjälpen. Förhoppningsvis ökar Sverige stödet, ty behovet är enormt!

Thomas Bibin och *Ravindra Casinader* belyser från olika vinklar situationen på Sri Lanka, ett halvt år efter de blodiga rasupplöppen. För redovisas i en officiell rapport att tamilernas påstådda privilegierade ställning - vilken även i Sverige anförts som en orsak till raset - är osann.

Det kulturella inslaget består av en parabel av *Ramakrishna*, en recension av en bio-aktuell indisk film (Fallet är avslutat - *Mrinal Sen*) och *Hammett Murphys* betraktelser om Nataraj, den dansande Shiva.

''Hon har lurat oss alla''

Att Indira Gandhi luras påstår George Fernandes. Han är socialistisk politiker och f.d. minister i den kortlivade Janata-regeringen som styrde Indien 1977 till 1979 efter undantagstillståndet (1975-77). Han syftar på hennes enastående förmåga att skapa sig en progressiv "image", trots att hennes politik närmast är reaktionär.

Indira Gandhi startade visserligen sin premiärministertid ganska snyggt år 1969 med nationaliseringen av de största bankerna och avskaffandet av apanaget till de gamla furstehusen.

Men reformivern mattades snart; och första gången hon visade sitt rätta ansikte för alla som ville se var 1974. (Ja, det finns en hel del lik i hennes garderob som är äldre än så, tex hennes ledande roll i kuppen mot den kommunistledda delstatsregeringen i Kerala 1959 - men de liken har ju inte legat på lit de parade.)

1974 var den stora järnvägsstrejkens år. Den leddes av den tidigare nämnde George Fernandes som stod i spetsen för mer än en miljon järnvägsarbetare över hela Indien - i en enad facklig front.

1974 testade Indira Gandhi i fullskala sina metoder mot massrörelser: järnvägsstrejken slogs ned med exempellös brutalitet; över en natt fängslades 50 000 järnvägsanställda; polisen gick bärsärkagång i järnvägarnas personalbostäder, inte ens kvinnor och barn skonades. På 20 dagar var strejken knäckt.

Det var en förövning till undantagstillståndet som kom ett år senare. Det utlystes efter att Indira fällts för valfusk och riskerade att förlora sin post. Undantagstillståndet hade alltså endast ett syfte: att rädda Indira och hennes familj. Samtidigt rullades nämligen Maruti-skandalen upp: historien om hur Indiras son Sanjay spenderat mångmiljonbelopp av lånade pengar på att producera Indiens första helt inhemska bil. Det var en enda lång historia av nepotism, korruption och rövslickeri. (Och det blev bara sju bilar!)

Undantagstillståndet innebar 2 1/2 år av stenhård diktatur för det indiska folket: 10 000-tals fängslades utan rättegång och utsattes för tortyr och godtyckliga polisövergrepp; mer eller mindre under tvång genomfördes bortåt 10 miljoner steriliseringar. Och inte att förglömma: programmet för Delhis förskönande, lett av Sanjay Gandhi, då 150 000 stadsbor jagades från sina hem som revs av bulldozers.

Indira's enda misstag då var att utlysa valet 1977. Hon lyssnade för mycket på ja-sägarna runt omkring sig och på sina astrologer. Hon trodde hon hade folkets stöd. I stället röstades hon bort. Janata-regeringens folk kom direkt från fängelserna till taburetterna. Bland andra George Fernandes.

Hela denna historia, från järnvägsstrejken till Janata belyses i Michael Grigsby's film "Before the Monsoon" som några lyckligt lottade förunnades att se i Lund härförleden. Det är i

en intervju i filmen som George Fernandes fäller den kommentar som gett rubrik till denna artikel.

Grigsby's film är en episk och sällsynt gripande dokumentär. Vi får en bild av Indiens historia under de sista tio åren genom intervjuer med ett antal människor som genomlevt, eller rättare sagt, genomlidit den: en lokförare som var med om strejken 1974, ett tortyroffer, en tvångssteriliserad ogift 22-åring, en kvinna som drivits från hus och hem för att Delhi skulle bli vackrare i Sanjay's ögon. Genom Grigsby's episka stil lyckas dessa personer tränga genom alla barriärer och tala direkt till åskådaren, så att man själv får en chans att leva sig in i vad detta bittra årtionde betytt för Indien. Man får en chans att dela den upprors känsla som fötts ur förtryck och förnedring - nu får det vara slut på detta! - den känslan är kanske det största hoppet för Indiens framtid.

*

Men Grigsby går bara fram till Janata-epoken, så det kanske kan vara på sin plats att rekapitulera vad som skett sedan dess.

Den brokiga Janata-koalitionen höll inte länge. Dess sönderfall och besvikelsen över dess interna stridigheter ledde till att Indira kunde komma tillbaka i valet 1980, trots att hon bara stöddes av 24 procent av valmanskåren. Det har spekulerats mycket i att hon planerat nya kupper mot författningen, men Indira har verkat trött, speciellt sedan sonen Sanjays död i en misslyckad looping med ett sportflygplan över Delhi.

Men hon har börjat planera för tronföljden: hon är besatt av tanken på Indien som familjeegendom: hon ärvde ju sin post från sin far, Jawaharlal Nehru, så familjen Nehru har faktiskt lett Indien med kortare avbrott ända sedan 1947.

Den nya kronprinsen är äldste sonen Rajiv, vars ställning idag liknar Sanjays tidigare: **makt utan ämbete**. Han har ingen post i parlament eller regering men han är ändå den mäktigaste mannen i Delhi idag.

Ingen vet vad Indira planerar inför valet som måste komma senast i början av nästa år. Det kan bli en kupp mot författningen, för Kongressens valutsikter ser inte så ljusa ut.

Ska hon lura oss igen?

Det är möjligt att hon kommer att lura oss alla en gång till. I så fall ingår vi i Sverige i hennes planer, hur konstigt det än kan låta. Hon kommer till Sverige i maj enligt planerna. Hon fortsätter att lansera sig som ledare för de alliansfria staterna och hela tredje världen. Hon hoppas att det ska ge utdelning i inrikespolitiken. Det klunkas to m om att hon siktar till Nobels fredspris. Det är väl ingen omöjlighet, kan man tycka: Stortingets fredspriskommitté har ju tagits ut på diverse åkturer innan!

Vi skulle vilja sätta en liten, liten käpp i det hjulet! Ett sätt vore om TV visade Grigsby's film "Before the Monsoon" i samband med Indiras Sverigebesök. **Sydasien** har skrivit till Sveriges Radio-TV och framfört önskemålet. Så gnisslar det kanske lite i propagandaapparaten.

Kommer Indira inte?

Vid pressläggningsdags (10/4) kunde UD inte än ge ett definitivt besked om och när Indira Gandhi skulle besöka Sverige. Vi hoppas att innehållet för övrigt är lika aktuellt, även om hon inte skulle komma.

Punjab är porten till Indien. I väst gränsar det till Afghanistan, i norr till Himalaya, i syd till Sinds och Rajasthans öknar, men i öst ligger vägen till resten av Indien.

Från reformrörelse . . .

Då sikhernas förste guru föddes 1469, var de flesta invånarna i Punjab hinduer, men hinduismen kritiserades redan då inifrån. Folk från olika kaster och yrken gjorde upp med den ortodoxa hinduismen. Några omvände sig till islam.

Den förste gurun var påverkad av bägge religionerna. Han var född som hindu, men tog tjänst hos en muslimsk furste. Efter att ha mottagit sin religiösa kallelse, begav han sig ut på en andlig resa tillsammans med en muslimsk vän, som satte musik till hans dikter.

Genom sin verksamhet försökte han slå en bro mellan de olika religionerna. Således innehåller sikhernas religion bidrag både från hinduism och islam. Detta tillsammans med sikh-gurunas dikter och berättelser om deras liv bildar *Guru Granth Sahib*, den heliga boken. Delar

av boken sjunges eller uppläses dagligen i sikhernas tempel.

. . . till väpnat brödraskap

Sikh-gurunas lära vann många anhängare i Punjab, i synnerhet bland bönderna. Då det moguliska riket på 1700-talet började upplösas, tog sikh-rörelsen formen av ett väpnat brödraskap som bekämpade mogulerna och inkräktande arméer. Den femte gurun led martyrdöden liksom den nionde och tionde. Efter det att den tionde gurun blivit avrättad av mogulerna för sitt stöd till hinduerna, upplöstes guru-ämbetet. Den högsta auktoriteten blev istället själva den heliga boken och byggnaden *Akal Takht* i staden Amritsar.

Sikherna blev samtidigt ålagda att skilja sig från resten av befolkningen genom att bära bland annat ett armband och en dolk. Deras hår skall var oklippt, men inte alla sikher följer denna regel.

Blomstring

Efterhand lyckades sikherna befästa sin makt i olika områden. År 1801 blev

dess små riken, behärskade av var sin klan, samlade i ett sikh-dominerat rike – det enda sikherna grundat. Detta rike utvidgades snabbt, tills engelsmännen 1849 besegrade det.

Under det brittiska herradömet blomstrade Punjabns ekonomi. Kanaler och byar anlades i hittills torra områden vilket sikh-bönderna drog fördel av. En stor del av handeln var emellertid i händerna på hinduer, som inte omvänts till guruns lära. Britterna – vars armé var uppbyggd av sikh-soldater – genomförde många reformer som stärkte sikhernas ställning gentemot de hinduiska handelsmännen.

För omkring hundra år sedan startade sikherna en reformrörelse. På demokratisk grund bildade de *Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee* (SGPC). 1925 fick denna kommitté laglig rätt att förvalta sikhernas tempel och de stora summor som getts i gåva till tempen. Dessa gåvor tillföll förr de familjer som förestod de olika tempen, och reformen var således riktad mot det prästerskap som vuxit fram inom sikhismen. En del av detta prästerskap existerar emellertid ännu idag som utbrytargruppen *udasi*.

PUNJAB - Ind

Sikherna valde Indien

Efterhand som tiden för den brittiska avkoloniseringen närmade sig, var sikherna tvungna att välja sida. Några var för Indien, andra för Pakistan och åter andra för en självständig sikh-stat. Till slut valde sikherna Indien, men det finns en del sikhers som hävdar att de indiska ledarna hade lovat dem ett utvidgat självstyre i gengäld. Det fick de inte. Dessutom blev sikherna i Indien familjerättsligt betraktade som en hinduisk sekt. Många sikhers önskar att denna lag upphävs. De betraktar sikhismen som en särskild religion.

En "egen" stat

Vid delningen av Punjab 1947 utvandrade nästan alla sikhers från Pakistan. Många bosatte sig i det indiska Punjab, men också med detta befolkningstillskott utgjorde de en minoritet jämfört med hinduerna. Detta var en av orsakerna till att de i början av 60-talet förde en våldsam kamp för att dela det indiska Punjab. Deras kampanj var inte direkt baserad på religion, utan på språktillhörighet. Sikherna, representerade av

SGPC och deras politiska parti *Akali Dal* ("de odödligas förbund"), ville se Punjab delat i en punjabi-talande och en hindi-talande del. För att bemöta detta krav omdefinierade hinduerna i Punjab sin språkliga identitet: de hävdade att de själva talade hindi för att visa att punjabis utbredning var mycket liten. Sikhernas dåvarande ledare förklarade då att han skulle svälta sig till döds, men han höll inte ut och petades från makten av en konkurrent.

Denne lyckades 1965 komma överens med centralregeringen i New Delhi, och Punjab delades igen i det nuvarande Punjab och Haryana.

Högsta levnadsstandarden

Nu var sikherna äntligen i majoritet i Punjab – om än med några få procent, men det betydde inte att sikh-partiet Akali Dal fick makten. De flesta hinduerna och många sikhers, i synnerhet från de lägre sikh-kasterna, röstade Kongresspartiet till makten i parlamentet i Punjab. Även om Kongresspartiets arbetsmetoder i Punjab har varit präglade av maktmissbruk och inre strider, har del-

staten sedan 60-talet med hjälp från centralregeringen och från bla USA gjort kolossala framsteg. Sikhers i andra delar av Indien och i andra länder har också bidragit och levnadsstandarden i Punjab är idag högre än i någon annan indisk delstat.

Därför är det fullständigt felaktigt att föreställa sig sikherna som en underprivilegerad befolkningsgrupp.

Problemet är snarare att sikherna och andra i Punjab ytterligare vill förbättra sin ekonomiska ställning även om det ibland strider mot andras intressen. Som regeringsbildare har Kongresspartiet mestadels stått i centrum för detta spel. Kongresspartiet, dvs Indira Gandhis parti, är ett icke-religiöst parti. Några av dess sikh-ledare i Punjab har emellertid försökt att spela på sikhernas religiösa känslor för att ta vinden ur seglen på Akali Dal-partiet. Efter 1980, då Kongresspartiet åter kom till makten, har Akali Dal förstärkt sin propaganda mot Kongresspartiet.

Krav på ökat självstyre

Akali Dais krav är skisserade i en resolu-

iens brännpunkt

Stig Toft Madsen

"Varken hinduer eller muslimer har patent på sanningen", ansåg sikhernas förste guru.

Men i dagens Indien försöker några sikhers få det.

Vid flera tillfällen har sikherna anordnat stora demonstrationer i New Delhi, som under tiden för Asiaden hösten 1982, för att sätta kraft bakom sina krav på ökat självstyre.

Foto: Börje Tobiasson

Sant Jarnail Singh Bhindranwale, sikhernas Khomeini, har funnit asyl inne i det Gyllene Templet i Amritsar, sikhismens viktigaste helgedom.

Poliskåren i Punjab består till största delen av sikher vilket gör att den inte gärna tränger sig in i det Gyllene Templet, extremisternas fäste.

har oidentifierade sikher likviderat hindu-passagerare på nattbussar.

Denna form av våld leder tankarna till mordandet 1947 i samband med Indiens delning.

En regering i exil

Förbindelserna med extremistiska sikher utanför Indien är inte helt klara. Det finns i Canada, USA och England grupper av sikher som arbetar för ett helt självständigt sikh-hemland vilket de kallar *Khalistan* ("det rena landet"). Ledaren för en av dessa grupper, *Jagjit Singh Chauhan*, har upprättat en exilregering. Dessa grupper har en hel del pengar, men om man skall döma av den sista tidens många bankrån i Punjab, får man förmoda att sikh-extremisterna där är självförsörjande.

Politisk lösning möjlig?

Situationen idag är dock inte värre än att det kan finnas en politisk lösning. Kongresspartiets Indira Gandhi väntar på ett tillfälle att isolera de extremistiska sikherna och istället ingå ett avtal med moderata sikher från Akali Dal. Akali Dal kan också vänta tills efter det kommande valet i Indien. Om oppositionen vinner makten i New Delhi och Akali Dal vinner i Punjab, är vi tillbaka till situationen år 1977. Den gången var Akali Dal tillfreds med taburetterna.

Situationen kan också förvärras. Bara i februari mördades ungefär 80 personer. Denna sista våldsvåg har visat att nu är också hinduerna beredda att bruka de metoder som extremistiska sikher i fyra år har använt i sin kamp för det "rena" landet.

Översättning: Monica Frantz Rikken

Sikhismen erkänns som egen religion

meddelade den indiska regeringen den 31 mars, och utlovade en grundlagsändring med denna innebörd. Moderata sikh-ledare hälsade beslutet med glädje och inställde planerade demonstrationer.

Våldet fortsätter dock: den 1 april dödades fyra personer och 31 skadades då handgranater kastades på ett nirankari-möte i Rayya. (DN 2/4)

tion från 1972 (med senare tillägg). Resolutionen siktar generellt till att utvidga Punjab med vissa områden, att begränsa den indiska statens rättsliga befogenheter i Punjab till försvar, utrikespolitik, transport och kommunikationer, och att skapa en speciell författning för Punjab, baserad på sikhismen. Den indiska centralregeringen kan inte godkänna dessa generella krav. Ingen delstat i Indien har ett så utsträckt självstyre som sikherna kräver.

Däremot pågår förhandlingar om en rad mera begränsade krav: om hur flodvattnet ska fördelas mellan Punjab och grannstaterna, om att överföra Chandigarh, Punjab och Haryanas gemensamma huvudstad, till Punjab, och om att upprätthålla sikhernas oproportionerligt stora rekrytering till den indiska armén. Även några av de religiösa kraven diskuteras: sikhernas rätt att bära sabel, direktsändningar i radion av sikhgudstjänster, och en ny lag om tempelförvaltning som vill ställa mindre sikhutbrytargrupper under SGP C-kontroll.

Extremisternas frammarsch

Samtidigt med att de erkända sikh-organisationerna reste dessa krav, trängde sikher som stod utanför fram i rampljus. Mest känd är *Sant Jarnail Singh Bhindranwale*, en Khomeini-liknande person som dock inte har dennes teologiska skarpsinne. Bhindranwale sattes i samband med mordet på *nirankari*-sikhernas guru i april 1980. Nirankari är en reformistisk sikh-rörelse, öppen både

för sikher och hinduer. Den är inte underställd SGP C's kontroll. Anhängare till Bhindranwale blev misstänkta, men inte anhållna. Då Bhindranwale själv anhållits fick han tillfället att demonstrera sin makt. Efter en kort tid i fängelse rörde han sig åter fritt tillsammans med sin mini-armé, varefter han slog sig ner i en av byggnaderna vid tempelkomplexet i Amritsar. Där finns han alltjämt. Polisen – som leds av en sikh och räknar många sikher i sina led – har ännu inte försökt tränga in på templets område. Då en mycket hög polisofficer helt fredligt var på väg in på området, blev han skjuten. Det är otvivelaktigt grupper som Bhindranwales och ett par andra – tillsammans ett par hundra beväpnade män inne i tempelkomplexet – som inspirerar till terroraktionerna i Punjab. Dessa spänner från mord på redaktörer och politiker som kritiserar sikhernas kamp, över mord på poliser (ca 25) och på nirankari (ca 40) till kallblodiga dråp av helt oskyldiga hinduer. Vid två tillfällen

Ajit Roy

Högt spel i Punjab

Calcutta 24 februari 1984

De utbredda spekulationerna om ett plötsligt val till Lok Sabha (underhuset i det indiska parlamentet) har inte upphört. Indira Gandhis sonderingar har kanske inte uppmuntrat henne, men många kommentatorer tror att de förestående allmänna valen ändå kommer att hållas tidigare än planerat, kanske någon gång i höst. Det må vara hur som helst med den saken, men parlamentet öppnades i år samtidigt som vilda strider rasade mellan hinduer och sikher i delstaten Punjab. Striderna har antagit allvarliga proportioner och spridit sig till den angränsande delstaten Haryana, som i sin tur gränsar till huvudstaden Delhi. På grund av oroligheternas närhet och den ständigt stigande spänningen har parlamentsöppnandet i år åtföljts av rigorösa säkerhetsåtgärder. Så har tex ett antal ledamöter fått egna säkerhetsvakter sedan de utsatts för hot från terroristorganisationer från de båda kämpande lägren.

Uppfyllda önskemål

Den "frankensteinsjuka", som skapats av kortsynta opportunisterna i det regerande Kongresspartiets (I) ledarskikt, hotar nu att allvarligt skada den nationella enheten och jämvikten, för att inte tala om medborgarnas säkerhet vad gäller liv och egendom. Det är ingen hemlighet i Indien att Sant Bhindranwale, ledaren för den extrema fraktionen bland sikherna, tidigare varit en av president Sardar Zail Singhs skyddslingar. När Zail Singh var inrikesminister uppmuntrade och hjälpte han Bhindranwale att förlöjliga och försvaga den dåvarande chefsministern i Punjab, Sardar Darbara Singh, som i sin tur var ledare för en mot Zail Singh rivaliserande partifraktion. I stället för att läxa upp Zail Singh för dennes aktiviteter mot partiet så uppmuntrade Indira Gandhi (och andra ledare inom Kongresspartiet (I) honom att stödja Bhindranwale i hopp om att det skulle försvaga de konservativa ledarnas grepp om Akali Dal, ett parti bestående av sikhbönder med religiös

orientering. Detta skulle i sin tur skapa spänning mellan Bharatiya Janata Party (ett hindufanatiskt parti) och Akali-orienterade sikher och ge Kongresspartiet (I) valfördelar. Dessa båda önskemål från Kongresspartiet (I) har uppfyllts så till den grad att de religiösa fraktionernas terror har förlamat både Punjab och Haryana, och nu hotar huvudstaden.

Även om det konkursmässiga ledarskiktet inom Kongresspartiet (I) kan göras direkt ansvarigt för den nuvarande krisen så slipper inte heller de båda kommunistpartierna helt undan ansvar. Allt sedan Indiens självständighet har först CPI och efter splittringen de båda rivaliserande kommunistpartierna gett sig in i opportunistiska valallianser med Akali Dal istället för att försöka försvaga Akali Dal med dess sekteristiska och kulakorienterade politik. Allt sedan 1977, när CPI(M) etablerade sig med 2/3-majoritet i Västbengalens lagstiftande församling, har de båda kommunistpartierna varit helt inriktade på parlamentarisk politik. De har inte försökt överbrygga kast-, religion- eller språkbarriärerna för att ena massorna. Detta har lämnat fältet fritt för all slags söndringspolitik från de borgerliga och halvfeodala skikten.

Fredspris till Indira?

Indira Gandhi betraktas av vissa av världspinionen som en förkämpe för fred och nedrustning. Hon har tex nyligen blivit föreslagen som kandidat till Nobels fredspris. (Inte för att Nobels fredspris har någon reell fredsanknytning, särskilt inte sedan Henry Kissinger fått denna utmärkelse!). Indira Gandhis beundrare tycks förbise det snabba tempoet i Indiens militära upprustning under senare år. Under de två senaste månaderna har indiska dagstidningar publicerat uppgifter om: inköp av See Harrier-plan från Storbritannien, beslut att köpa IL76 transportplan från Sovjetunionen och ett avtal med Västtyskland om konstruktion av två ubåtar på ett skeppsvarv i Bombay. Enligt beräkning-

ar måste Indien i år betala 10 miljarder Rs för vapeninköp. Vi har redan 16 offensiva långdistansdivisioner inom flygvapnet, vid sidan av åtta med medeldistanskapacitet. Vår flotta och vår armé är överlägsen våra grannländers, och vi lägger årligen ut över 60 miljarder Rs på försvaret.

Detta i ett land där halva befolkningen lever under existensminimum och en tredjedel bor i byar som saknar rent dricksvatten.

Översättning: Birgitta Johansson

ANNONS

Resa är viktigt

Att resa för att lära och få kontakt med människor i en annan kultur är viktigt. Jag ordnar nedanstående studieresor. Priserna blir låga eftersom vi bor och reser enkelt. Detta innebär logi på hotell med låg standard och vanligtvis transporter med allmänna kommunikationsmedel. Ofta saknas komforten men i gengäld får du fin kontakt med verkligheten i landet du besöker.

En av förutsättningarna för en givande och lärorik resa är kunskaper. Därför förbereds resorna med studiecirklar och seminarier. Kurslitteratur ingår också i priset.

Indonesien Kultur och natur på Java och Bali. På Borneo resa på floderna och vandring fem dagar mellan byar i mindre grupper. 35 dagar. 24/3, 23/6 och 13/10. Pris 11 475 kr.

Nepal Tåg genom Indien. Vi stannar i Delhi, Agra, Varanasi och i fågelreservatet Ghana. Vandring i Himalaya i små grupper med tolk. Chitwan Natl Park. 35 dag. 19/2 och 7/10. Pris 8285 kr.

Alaska Naturresa med vandringar i några av de mest intressanta områdena: Denali, sydkusten, Kenai mfl platser. Räkna med att få se grizzly, svartbjörn, varg, caribo, utter, val etc samt mycket fågel. 15/7 30 dagar. Pris 14 000 kr.

Färöarna Tåg och båt via Danmark och hem över Norge. Den färiska bondekulturen påminner om den norska, speciellt i de isolerade bygderna där vi bor i små grupper några dagar. Ett Eldorado för fågelintresserade. 17-30/6. Pris 3150 kr.

Bhutan Ett unikt tillfälle för dig som drömt om att få resa till Bhutan. Hela 18 dagar i landet - därför priset. Kulturell inriktning med många besök i kloster och borgar. Flera kortare vandringar. 22/9-13/10. Pris 23 675 kr.

Kashmir Vandring mellan byar, kloster och över höga pass i Inre Himalaya - Zanskar. Här har den tibetanska kulturen överlevt. Resan är mycket krävande. 30/6-4/8. Pris 10 525 kr.

LÄS och RES

Christian Jutvik
Box 208
133 02 Saltsjöbaden tel 08/717 54 40

— BESTÄLL PROGRAMMET —

Polismannen Mahendra Singh hade en sällsynt moralisk resning. Han var inte bara en asketisk renlevnadsman med höga ideal och med en djup känsla för problemen i samhället runt honom. Han var också stolt, stark och modig. Det Mahendra ansåg rätt och sant var han beredd att försvara med sina knytnävar, och dem hade han genom sin bakgrund lärt sig hantera med kraft och precision.

Mahendra Singh borde ha varit som klippt och skuren för polisyrket, men så var inte fallet. Han hade under nio år tjänstgjort på en rad polisstationer i Uttar Pradesh och han hatade allt skumrask han såg pågå inom kåren. Han hade sett poliser stjäla, våldta, smuggla och ta mutor, men han hade alltid själv vägrat att delta. Redan det gjorde honom till ett hot mot chefer och kolleger. Men Mahendra ingrep också aktivt för att stoppa olagligheterna. Han var en omutlig polis i en korruperad poliskår och det skapade en spänning. Men Mahendra lät sig inte bekommas. Han skickade lugnt rapporter om olagligheterna till

den högsta polismyndigheten i delstaten, men den vidtog ingen annan åtgärd än att skicka Mahendras skrivelser till de skyldiga för kännedom.

Mahendra utsattes för alla sorters hot och påtryckningar från sina chefer. Han lovades belöningar om han ändrade sin inställning, men förblev kompromisslös. Följden var att Mahendra ansågs svårt att samarbeta med. Han blev ständigt förflyttad och hamnade till slut i det lilla samhället Rudraprayag högt upp i Himalaya. Där fanns ingen polisstation, bara en postering, och avsikten var att Mahendra skulle vara ur vägen.

Men Mahendra hade alls inget emot sin stationering. Rudraprayag ligger på pilgrimsvägen till Ganges källa och Mahendra hade under denna tid ett starkt religiöst intresse. Han till och med letade efter en guru.

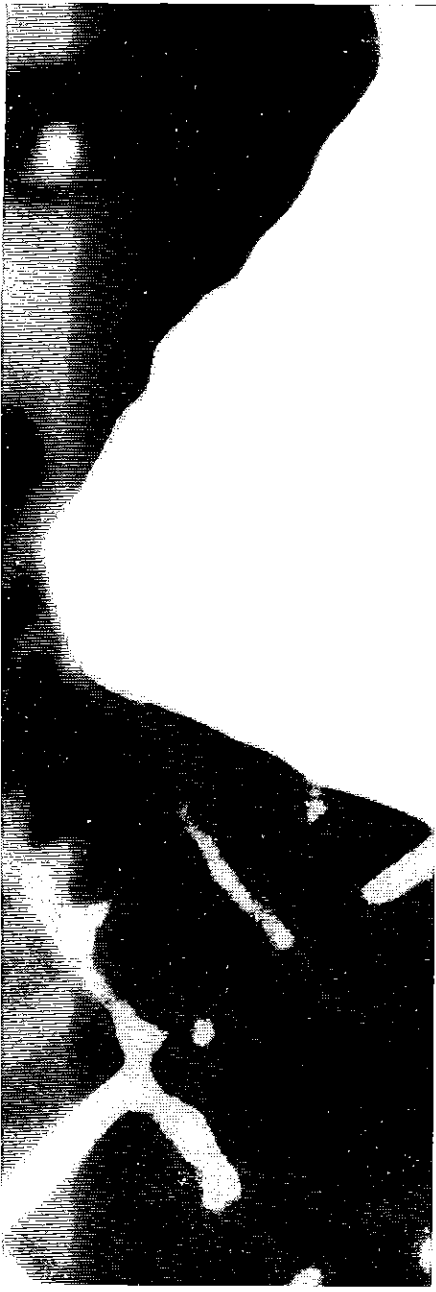
Mahendra trivdes utmärkt i Rudraprayag. Han strålade av livsglädje och självförtroende. Han diktade, spelade harmonium och sjöng sina egna sånger. Mahendra deltog livligt i det lilla sam-

hällets kulturella liv och höll invånarna informerade om polisens planer.

Kunskapstörst

På kvällarna satt Mahendra i sin kammare och studerade. Han sa sig dricka av kunskapens vin och hade tagit tillnamnet Sharabi (Fyllbulten). Under skoltiden hade Mahendra skolkat och slagits, men som polis studerade han allt han kom över och hade skaffat sig en gedigen allmänutbildning. Engelska hade han lärt på egen hand, inte för att avancera inom polisen, utan för att engelskan gav honom möjlighet att läsa fler böcker.

Engelskan gjorde också att han kunde prata med de västerlänningar som ibland dök upp i Rudraprayag. Jag var en av dem. Jag hade knappt satt min fot i Rudraprayag förrän Mahendra började bombardera mig med frågor om livet i Sverige. Jag blev snabbt fascinerad av Mahendra Singh och har sedan dess följt hans öden, ibland på nära håll, ibland på avstånd.

Mahendra Singh — den omutlige polisen från Himalaya

Text och bilder: Kalle Kjellman

Mahendra Singh utvecklades i sin ungdom från slagskämpe till ledare för ett kriminellt gäng som rånade, stal och idkade utpressning. Mahendra Singh hade tidvis gott om pengar och de prostituerade dansade för hans fötter. Men i tjugooårsåldern slog Mahendra helt om. Han blev den omutlige konstapeln i den indiska polisen. Det var då svårigheterna började.

Det var i början av 1971 jag träffade Mahendra denna första gång. Han var då 30 år. Han var gift, men hans fru bodde tillsammans med deras son i Mahendras hemby. Familjens kast var pahari rajput, krigare från Himalaya.

Också i Rudraprayag bekämpade Mahendra korruptionen inom polisen efter bästa förmåga. Han anmälde tex att polisen där stal av det timmer som flottades på floden Alaknanda. Sin chef, ställföreträdande polisintendent Ram Awadh Singh, beskrev Mahendra på följande sätt:

Ram Awadh Singh är en mycket slug man, en aktiv och passiv utövare av sordomi, en god administratör, en utmärkt skytt, kriminellt lagd och en expert på att utnyttja den värsta situation till sin egen fördel.

Mahendra var missnöjd med sin chef och han var missnöjd med Mahendra. Ram Awadh Singh hade en gång fått Mahendra befördrad från konstapel till

underinspektör och hade därefter förväntat sig att Mahendra skulle vara trogen som en hund. Men Mahendra gjorde honom besviken och Ram Awadh Singh blev allt mer uppretad.

Spänningen stiger

Mahendra hade en barndomsvän som hette Hari Singh och som hade en gård intill Mahendras hemby. I april 1971 nåddes Hari Singh av ett obehagligt rykte, som berättade att chefen för den lokala polisstationen, Thepar Singh, och ledaren för ett kriminellt gäng hade enats om att mörda Hari Singh för att ta hans jord. Mycket talade för att ryktet var sant för Hari Singhs far och syster hade mördats två år tidigare med samma motiv. Men de sammansvurnas planer hade den gången spruckit genom att Hari Singh, som tidigare tjänstgjort i armén, återvände hem och övertog gården. Nu planerade de sammansvurna ett andra försök.

Hari Singh blev uppskrämd av ryktet och skickade en budbärare till sin vän

Mahendra för att be om hjälp. Han bad just Mahendra för att han behövde någon med mod och styrka. Mahendra blev oroad av meddelandet. Han skrev omedelbart en permissionsansökan och angav orsaken. Men Mahendras chef, Ram Awadh Singh, samarbetade med Thepar Singh och var väl insatt i sammanhangen. Han förhalade Mahendras permissionsansökan i flera dagar. Till sist reste Mahendra från Rudraprayag till Pauri för att där ansöka om permission hos en generalinspektör för polisen som var på inspektionstur i området. Men Ram Awadh Singh var tillsammans med generalinspektören i Pauri och hade för honom berättat att Mahendra var en notorisk bråkmakare med dålig karaktär.

Mahendra satte sig att vänta utanför det rum på polisstationen där generalinspektören och Ram Awadh Singh satt. Han fick vänta länge.

Jag väntade i flera timmar. När jag insisterade att släppas in hotades jag och

förödmjukades. Jag blev allt mer desperat och i min fantasi såg jag Hari Singh mördas.

Till sist såg jag ingen annan utväg än att ta mig in i rummet med våld. Jag knuffade en polis åt sidan, öppnade dörren, gick rakt in och gjorde honnör på reglementsenligt vis. Generalinspektören frågade. "Vad är det frågan om? Jag svarade ödmjukt. "Sir, min vän Hari Singh är nära att mördas i en konspiration av polis och kriminella. Endast för att rädda hans liv anhåller jag om permission."

Då slog generalinspektören med all kraft sin näve i bordet, pekade mot mig och sa. "På samma sätt han tog sig in här, på samma sätt skall han kastas ut." Därefter lyftes jag ut ur rummet. (Ur förhörprotokollet)

Slagsmålet i bussen

Mahendra beslutade sig nu för att resa tillbaka till Rudraprayag, skriva en rapport om vad som hänt och sen utan permission resa till Hari Singh. Han satte sig i en buss, men bussen hann knappt ge sig av förrän den prejadades av en polisjeep.

I jeopen satt sju, åtta poliser och snart kom ytterligare poliser till platsen. Jag förstod att de tänkte kidnappa mig. Varför skulle de annars ha sänt en så stark styrka för att attackera mig? En officer ropade. "Kom, Ram Awadh Singh kallar på dig." Jag svarade hjälplöst. "Sir, låt mig åka." Då ropade han tillbaka på ett hotfullt sätt. "Nå, kommer du eller inte." Jag tänkte att de kanske ansåg mig feg och jag svarade därför kraftfullt. "Nej, jag kommer inte."

Passagerarna hade förskräckta klivit av och jag satt ensam kvar. Tre poliser trängde in i bussen och en grabbade tag i min krage. Jag slog ner honom. Då fick jag ett slag över munnen av en annan. Jag skallade honom och han föll ner på chaufförens plats. Hans andedräkt stank av sprit.

Slagsmålet fortsatte inne i bussen. Jag utdelade flera slag, men fick ta emot lika många och till sist fick de grepp om mig och höll mig fast. Men efter ett tag kände jag att deras grepp slappnade och jag lyckades slita mig loss och hoppa ur bussen.

Där utanför stod en mängd poliser och åskådare men de bara iakttog spektaklet och jag kunde fly från platsen. (Ur förhörprotokollet)

Denna dag, den nionde april 1971, hade börjat med att Mahendra Singh noga kontrollerade sin uniform för att inte riskera sin permissionsansökan för någon avfallen knapps skull. Samma eftermiddag flydde han fredlös upp i bergen. Hans arresteringsorder telegraferades till polisstationerna runt om, och en belöning på 500 rupier utfärdades åt den

som kunde berätta var han fanns. I hans rum i Rudraprayag låg polisen i bakhåll med osäkrade gevär.

Sent samma kväll stannade en lastbil nära Mahendras hemby. En skara beväpnade män begav sig i skydd av mörkret mot Hari Singhs gård. De grep honom sovande och sköt honom genom huvudet. Hari Singhs gård fick nya ägare.

Tre år i häkte

Mahendra höll sig undan i fem dagar, men gav sig sen tillkänna i domstolen i Ranikhet. Han arresterades, bestals på sina pengar och kastades i fängelse. Under en transport till ett annat fängelse fanns planer att skjuta honom "under flyktförsök", men Mahendra räddades av några vänner inom poliskåren. För även om Mahendra genom sitt sätt att vara skaffade sig många fiender, vann han också en del vänner.

Till en början behandlades Mahendra mycket illa i fängelset, men förhållandena förbättrades. Det dröjde tre år innan Mahendras mål kom upp i domstol, men han utnyttjade tiden väl. Med en enorm energi studerade han lagen och målets handlingar för att förbereda sitt försvar.

Men också Mahendras motståndare förberedde sig och när målet kom upp till behandling i domstolen i Dehra Dun åtalades han för knivskärning och mordförsök, för att i slagsmålet i bussen allvarligt ha knivskurit två av sina officerare. Om förspel och händelseförlopp var man tämligen överens. Målets kärnfrågor var om Mahendra hade utsatts för ett kidnappningsförsök i bussen och om han hade dragit kniv.

Mahendra var sin egen försvarsadvokat. Han försvarade sig energiskt men övermakten var stor. På domarens bord samlades i tjocka buntar de köpta vittnesmålen och de falska läkarintygen, som visade att två polisofficerare hade tillfogats svåra knivhugg och endast hade räddats av den medicinska vetenskapen. Tjugotvå vittnen, nästan alla poliser, stödde åklagarens version och domaren anmärkte i protokollet: "det är inte möjligt att tro att endast den åtalade talar sanning och att alla andra ljuger."

I juni 1974 föll domen:

... Det råder ingen tvekan om att det finns ovanliga omständigheter i detta fall, nämligen att den åtalades chef, Ram Awadh Singh, fäste sådan stor vikt vid att tillkalla den åtalade, men den åtalades uppfattning att man planerade att kidnappa honom, friar honom inte, även om hans uppfattning inte saknar stöd. Den åtalade hade ändå ingen anledning att vålla dessa skador på sina egna officerare. Den åtalade har därför förtjänat ett avskräckande straff.

Den åtalade Mahendra Singh dömmes enligt paragraf 307 och 323 i den indiska strafflagen till tio års strängt fängelsestraff för knivskärning och mordförsök. Han befinner sig i fängelse och skall tjäna ut det straff som ådömts honom.

Sd C G Garg
Additional Sessions Judge
Dehra Dun 17.6. 1974

Mahendra var besviken men med sin okuvliga energi överklagade han genast domen och gjorde det bästa möjliga av situationen. Han började på nytt förbereda sitt försvar. Han studerade, undervisade medfångar, övade sin fysik, diktade, spelade och sjöng sina sånger.

O min vän, låt oss tåga
till de förtrycktas hjälp.
Låt oss skapa en ny era
av gryningens gyllene strålar.
Låt oss riva fängelset
av gångna tiders täta mörker.
Låt befrielsens sång ljuda åt alla håll.
Stå upp min vän och låt oss ge oss av
för att föra himmelen till jorden.

Mahendra skickade också rapporter om korrruptionen på fängelset till högre instans och han bombarderade myndigheterna med skrivelser om den orättvisa behandlingen han utsatts för.

Villkorligt frigiven

En dag i april 1975 kom plötsligt en order att Mahendra Singh var villkorligt frigiven i väntan på att hans mål skulle komma upp i högre rätt. Efter fyra år i fängelse var Mahendra fri. Han var "lika glad som en påfågel i juni, som med en dans välkomnar monsunens första moln" (talesätt i Himalaya).

Mahendra reste hem till fru och son i Himmatpur, hembyn vid foten av Himalaya. Där äger Mahendra och hans bröder lite jord som brukades gemensamt, men arbetet utfördes av brödernas fruar, något som Mahendra reagerade emot. Bröderna var inte bara lata. De behandlade också sina fruar dåligt och hade en inställning till kvinnor som sammanföll med ett gammalt ordspråk:

Förbanna tio miljoner gånger den kvinna som är god och oräkneliga gånger den som är ond.

Mahendra tog nu ställning för kvinnorna och mot sina bröder. Han började undervisa kvinnorna för att höja deras medvetenhet, och han arbetade hårt tillsammans med dem för att föregå sina bröder med gott exempel.

Jag har nu lämnat böckernas värld och leder istället på lämpligt sätt de förenade husfruarnas front, för i mitt samhälle har kvinnorna utsatts för orättvisa se-

Mahendra med sin familj i Allahabad i början av 1978. Sonen Nishithark (Midnattssolen) är åtta år och Chandrahas (Svärdet) är två. En månad senare förklarar högsta domstolen i Allahabad Mahendra skyldig till knivskärning och mordförsök. Mahendra blir psykotisk men blir långsamt bättre. Ett år senare dör Chandrahas och Mahendra blir sämre igen.

dan många, många generationer. Alla kvinnorna samarbetar med mig, men på grund av deras låga utvecklingsnivå gör de inte så stora framsteg som jag hade väntat.

Eftersom jag tjänar kvinnorna efter bästa förmåga betraktas jag av de fördomsfulla männen som en ateist. För att dölja sin egen skuld försöker de förstöra mitt goda rykte. Allt detta är mycket kränkande för min ära. (Brev från Mahendra den 25.5 1975)

Det dröjde inte länge förrän atmosfären mellan Mahendra och hans bröder blivit så förgiftad att Mahendra med familj gav sig av. De reste till Nainital där Mahendra började arbeta som juridisk konsult på gården framför domstolen. Bakom en liten pulpet och med hjälp av sina självstudier i juridik gav han dem som uppsökte honom juridiska råd och hjälpte till att formulera skrivelser till myndigheterna.

Mitt juridiska arbete går inte bra eftersom jag inte vill plundra de oskyldiga människorna och mitt samvete förbjuder mig att vara advokaternas och tjänstemännens agent. (Brev från Mahendra den 3.5 1976)

Vårt ekonomiska läge är mycket svårt. Förmögna kunder uppsöker vanligen prominenta konsulter som tar bra betalt, men till mig kommer mest fattiga kunder, helt utblottade människor och bara någon enstaka gång en klient med den goda vanan att betala den normala avgiften. (Brev från Mahendra den 14.12 1976)

Mahendra kunde inte i längden försörja sin familj. Han tvingades pantsätta sin frus guldhalsband på den svarta mark-

naden, men guldsmeden var en expert på sitt fack och lyckades lura Mahendra på 600 rupier (300 kr).

Den natten hade jag svårt att sova. Jag funderade istället på att organisera ett gäng och hämnas på guldsmeden. Men på morgonen kastade jag av mig dessa onda tankar när jag påminde mig att jag var den sanna sonen till denna underbara Moder Jord. (Brev från Mahendra 5.5 1977)

Familjen flyttade nu till Haldvani där Mahendra åter började arbeta som juridisk konsult. Men samma svårigheter uppstod igen och familjen flyttade vidare till Allahabad. Där ligger högsta domstolen för delstaten Uttar Pradesh, dvs den domstol i vilken Mahendras överklagande skulle komma upp. I Allahabad började Mahendra för tredje gången arbeta som konsult, men övergick snart till att vara privatlärare för skolbarn. Hans inkomster var mycket låga.

Familjen bodde i ett kyffigt hyresrum som fylldes av svart rök när Mahendras fru lagade familjens enkla mat. Sonen Nishithark var åtta år och undervisades av sin far. En andra son, Chandrahas, var två år och svårt sjuk.

Förutom att sköta sin undervisning begav sig Mahendra varje dag till domstolen för att från åhörarbänken studera de juridiska turerna, domarnas personligheter och sättet att argumentera. Mahendra levde för sitt mål. Han ville ha upprättelse, men den psykiska pressen började sätta sina spår.

Den andra rättegången

Ja, jag var under starkt tryck den tiden. Rättegången var nära, men det fanns också andra skäl. Det var en mycket

sammansatt situation. Kanske var det med avsikt. Vad vet jag? Gud vet.

På väg till rättegången ropade jag med hög röst ut alla mina argument, för jag visste att om jag argumenterade på det sättet inför domaren skulle han tysta ner mig. Inför honom får man inte höja rösten och inte bli för känslös, men det är en mycket svår sak för den åtalade, för så snart hans mål kommer på tal rullas hela händelseförloppet upp inför hans ögon.

Jag minns rättegången. Det var en djävulsk sammansvärjning. När åklagaren sagt sitt frågade domaren mig plötsligt om det fanns något mer att tillägga. Något mer! Jag hade mycket att säga. I sju år hade jag förberett vad jag skulle säga, men jag förstod att det inte var lämpligt. Jag sa bara. "Nu måste ärade herr domare ha studerat alla handlingar och kommit till den rätta slutsatsen. Avkunna er rättvisa dom." Då svarade han att han tänkte förklara mig skyldig.

Jag blev chockad. Jag hade förberett mig så väl. Jag var oskyldig och hade räknat med att bli rentvådd och starta process mot dem som mördat Hari Singh och kastat mig i fängelse. De som hade begått så grymma brott och släpat mänskligheten i smutsen.

Jag tog till orda och sa. "Ärade herr domare, enligt den indiska strafflagen är den som riskerar att kidnappas i sin fulla rätt till och med döda sina motståndare." Och jag citerade ur det förra domslutet där domaren hade skrivit att min uppfattning att jag riskerade att kidnappas inte saknade stöd. Detta var mitt tyngsta argument men domaren tog ingen notis.

Då fick jag de nerblodade kläderna förrevisade och jag påtalade att hålen och revorna i dessa kläder inte stämde överens med de skador som fanns beskrivna i läkarrapporterna. Då svarade domaren: "uppror inom poliskåren." Han menade att jag hade haft några medhjälpare som under polisrevolten (Uttar Pradesh 1973) hade bytt ut dessa kläder för att på det sättet hjälpa mig. – Åh, hur miserabel var inte denna rättvisa.

Då påpekade åklagaren: "den åtalade är från en respektabel familj". Domaren svarade nonchalant: "det kan hända". Då ropade jag: "kan hända? Jag är från en respektabel familj. Jag är trogen Baparawal Ranasangha (historisk hjältekonung), en sann kshatriya, en krigare för höga ideal, en landets beskyddare. Om en orättvisa begås mot mig kommer Indiens framtid att bli mörk."

Då, jag vet inte varför, undslapp det domaren några nedsättande ord om Baparawal Ranasangha. Jag blev ursinnig. Hade han sagt ett enda ord till hade jag kastat mig över honom. Jag hade kunnat bita av honom hans näsa utan att bry mig om följderna. Men han blev så försiktig och rädd och han avkunnade min dom. (Intervju med Mahendra)

Den fällande domen mot den åtalade i den lägre rätten för knivskärning och mordförsök enligt paragraf 307 och 323 förefaller riktig. Det utdömda straffet förefaller dock väl strängt.

Den åtalade Mahendra Singh har på mig gjort ett intryck av att vara mentalt störd och alltför känslös. Om man betänker detta och att han hastigt råkade in i ett häftigt gräl, anser jag att straffet skall minskas till den tid, som den åtalade redan avtjänat.

D Srivastava
Högsta domstolen i Allahabad
1 februari 1978

Kejsare av Indien

*Jag började gå hemåt. Jag minns det. Kanske när jag gått halvvägs, jag vet inte varför, såg jag upp mot himlen och ropade efter den absoluta makten. Då fylldes hela min kropp av ett starkt ljusken. Ja, jag tappade minnet och förlo-
rade förståndet.*

Jag började se allt i min omgivning på ett annorlunda sätt. Kanske var det en hallucination, men människomassorna förde mig till Allahabads alla tempel, kyrkor och moskeer. De gjorde mig till konung. Jag trodde jag var kejsare av Indien, men att mitt rike höll på att kastas över ända. Ett myteri bredde ut sig, stridsvagnar mullrade fram på gatorna, kvinnor våldtogs och folket slaktades.

Jag hade läst Indiens historia. Jag hade läst om kungar som Ashoka och andra, som gjorde resor för att inspektera sina undersåtars levnadsvillkor. På samma sätt gjorde jag. Jag tog min son Chandrahas på armen. Han var den ende som inte revolterade mot mig. Han var inte bara lojal. Han visade mig också vägen. Vi gav oss av per tåg och jag levde i den illusionen att jag färdades genom mitt kejsardöme, och att gladorna i skyn välkomnade mig. Det var på många sätt en vacker upplevelse även om den naturligtvis var dålig också.

Vi kom till en station som hette Katni. Chandrahas slog mig tre gånger på axeln och pekade. Vi klev av tåget. Jag kände ett oerhört tryck i huvudet. Jag trodde jättelika ormar höll på att sluka världen. Jag hade mycket invecklade tankar om olika religioner och jag trodde att jag var nära att offras för att jag satt mig upp mot hinduismen som den tolkas av brahminerna. Detta trots att jag är en ortodox kshatriya. Jag var skräckslagen men Chandrahas styrkte mig.

Han pekade mot en stor reklamaffisch och på den fanns ett vackert litet barn, som med sin hand pekade på samma sätt som Chandrahas. Jag tittade på barnet. Jag följde hans hand och såg vart han pekade. Det var rakt mot solen. Då

förstod jag. Det betydde att solen var källan till all energi och att himlen hade bönhört mig och erbjudit mig den absoluta makten. Jag kände styrka och behövde inte längre vara rädd. Om någon skulle förgå sig mot mig kunde jag förgöra hela världen.

Jag gick vidare med Chandrahas på armen. Jag gick och gick. Jag marcherade som en soldat gata upp och gata ner. Till slut blev vi tagna av polisen. Jag protesterade och sa: "vad tar ni er till? Känner ni inte igen mig? Jag är kejsare av Indien."

De spärrade in oss. De behandlade oss som fångar. Men efter en tid, jag vet inte hur lång, släppte de oss fria. (Intervju med Mahendra)

Mahendra återvände med Chandrahas välbehållen. Rättegången var över. Det fanns ingen anledning att stanna i Allahabad, men Mahendra var galen och familjens tågresor till hembyn blev kaotisk.

Mellan klarhet och vansinne

Under de sex år som gått sedan dess har Mahendra pendlat mellan klarhet och vansinne. Han kunde svept i en filt ge sig ut i skolen och rulla sig i gräset. Han kunde säga att bara myggorna och fladdermössen var lojala mot honom och att hans fiender byggde avlyssningsstationer runt om för att spionera på honom.

Ett dråpslag drabbade Mahendra när Chandrahas, hans älskade son och vägvisare genom vansinnet, hostade sig till döds. Då gav sig Mahendra ut på nya irrfärder och hamnade till sist i ett fängelse i Bengalen utan att längre veta vem han var. Men en kväll i skymningen hör-

de han ett barn gråta och med ens min-
des han Chandrahas och vem han själv var. Myndigheterna kontaktade då hans familj och en av hans bröder kom den långa vägen för att hämta honom.

Mahendra blev ändå långsamt bättre. Han skötte med hjälp av sin fru familjens små åkrar vid foten av Himalaya. Han öppnade två små enkla skolor och arbetade själv som obetald lärare för att sprida kunskap. På kvällarna tjänade skolorna som samlingspunkt för traktens män. Men en av skolorna blev nerbränd och Mahendra blev arresterad för misshandel. Efter en lång tid i häkte blev han frikänd.

Det ursprungliga målet har Mahendra lyckats överklaga till högsta domstolen i Delhi. Det är en stor framgång för av alla mål som överklagas dit, accepterar domstolen bara en bråkdel. Men kvarnarna mal långsamt. Mahendra borde resa till Delhi för att bevaka handläggningen, men det kostar pengar och Mahendra har inga. Hoppet finns ändå att högsta domstolen i Delhi till slut ger Mahendra rätt. Men även om så skulle ske kan Mahendra aldrig kompenseras för de lidanden han utsatts för.

Mahendra själv är inte längre hoppfull. Han har åldrats och förändrats. Han har slutat att spela och sjunga och han säger sig inte längre kunna skilja mellan rätt och orätt. Mahendras fru har fött en son till. Han heter Chandrahas liksom sonen som dog. Chandrahas betyder svärd. Det svärd, som enligt Mahendra, "ska krossa de kval och den pina som de fattiga barnen till denna underbara Moder Jord måste genomlida."

Mahendra tillbaka i sin hemby. – Ena dagen galen, andra dagen klok.

Ramakrishna (1836–1886) var en av Indiens stora lärare och har betytt mycket för hinduismens andliga förnyelse. Han riktade sig till människor av alla trosbekännelser, kaster och raser.

Efter hans död grundade hans lärjungar Ramakrishna-missionen vilken har blivit en världsomfattande organisation. I Indien bekämpar den tex kastväsendet och hjälper folk i nöd.

I sin undervisning använde Ramakrishna ofta fabler och liknelser ur vardagslivet. Den som följer har tagits ur "Tales and parables of Sri Ramakrishna" (Sri Ramakrishna Math, Mylapore, Madras 1947). Den svenska översättningen är hämtad ur "Indiska fabler och sagor", Elin Lagerkvist (red) – Natur och Kultur 1961.

Allt för ett enda höftskynke

En sadhu (asket), som gick i lära hos sin *guru*, byggde en liten lövhydda åt sig en bit från byn. I denna hydda började han sina fromma övningar. Varje morgon efter tvagningen brukade han hänga sitt våta skynke och sitt höftskynke i ett träd intill skjutet för att de skulle torka.

En dag, när han kom tillbaka från grannbyn, som han besökte för att tigga sin dagliga föda, upptäckte han att råttorna hade gnagt hål i hans höftskynke. Nästa dag var han tvungen att gå till byn och be om ett nytt. Några få dagar senare bredde sadhun ut sitt höftskynke på taket till sin hydda för att det skulle torka och gick till byn för att tigga som vanligt. När han kom tillbaka upptäckte han att råttorna hade slitit det i stycken. Han blev mycket förtretad och tänkte för sig själv: "Vart skall jag gå nu för att be om en trasa? Vem skall jag be?"

Nästa dag träffade han i alla fall byborna och berättade för dem om råttornas ofog. När byborna hört vad han hade att säga sade de: "Vem kan hålla dig med tyg varenda dag? Det finns bara ett att göra – skaffa dig en katt, den håller råttorna borta."

Sadhun skaffade sig en kattunge i byn och bar den till sin hydda. Från den dagen slutade råttorna upp att besvära honom, och det fanns ingen gräns för hans glädje. Sadhun började vårda den nyttiga lilla varelsen med stor omsorg och föda den med den mjölk han tiggade i byn.

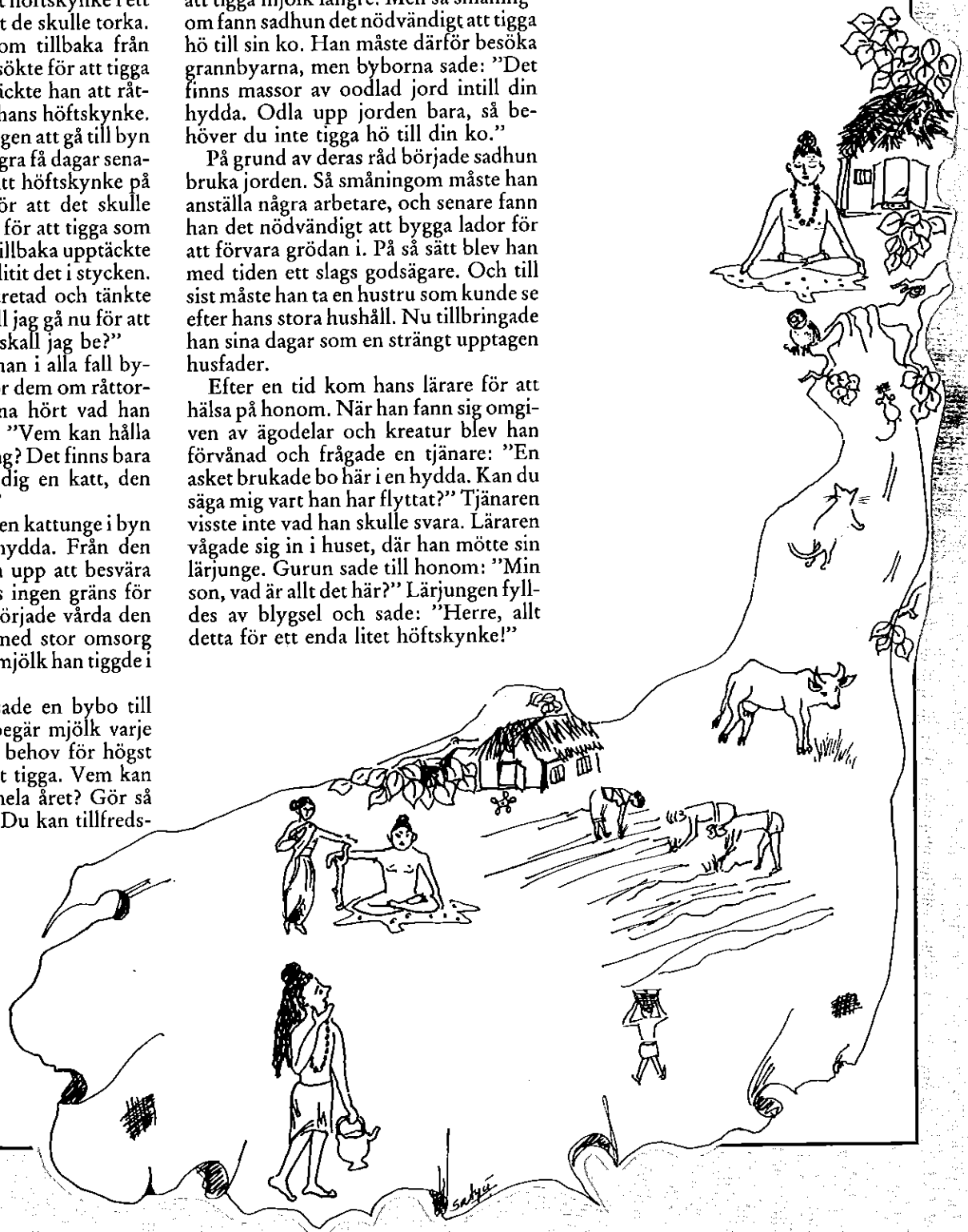
Efter några dagar sade en bybo till honom: "Sadhun, du begär mjölk varje dag, du kan fylla ditt behov för högst några få dagar med att tigga. Vem kan hålla dig med mjölk hela året? Gör så här: skaffa dig en ko. Du kan tillfreds-

ställa ditt eget behov av detta livets goda med att dricka mjölken och du kan ge litet till din katt."

Efter några dagar skaffade sadhun sig en mjölkko och hade ingen anledning att tigga mjölk längre. Men så småningom fann sadhun det nödvändigt att tigga hö till sin ko. Han måste därför besöka grannbyarna, men byborna sade: "Det finns massor av oodlad jord intill din hydda. Odlar upp jorden bara, så behöver du inte tigga hö till din ko."

På grund av deras råd började sadhun bruka jorden. Så småningom måste han anställa några arbetare, och senare fann han det nödvändigt att bygga lador för att förvara grödan i. På så sätt blev han med tiden ett slags godsägare. Och till sist måste han ta en hustru som kunde se efter hans stora hushåll. Nu tillbringade han sina dagar som en strängt upptagen husfader.

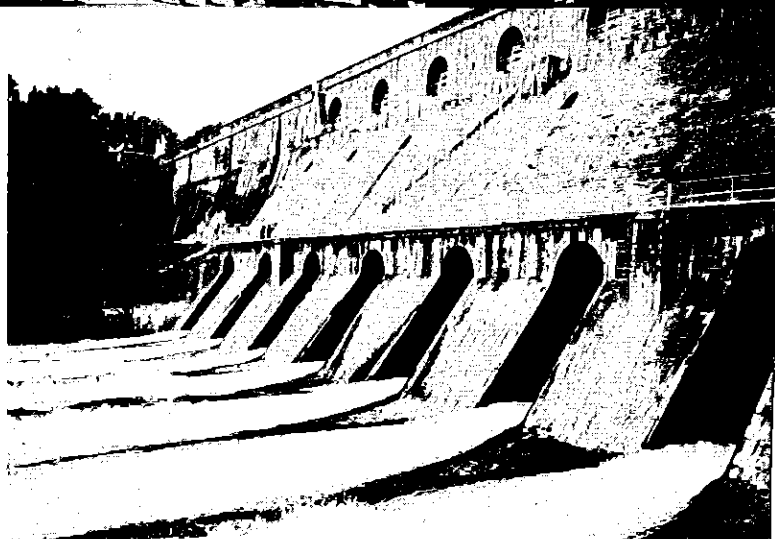
Efter en tid kom hans lärare för att hälsa på honom. När han fann sig omgiven av ägodelar och kreatur blev han förvånad och frågade en tjänare: "En asket brukade bo här i en hydda. Kan du säga mig vart han har flyttat?" Tjänaren visste inte vad han skulle svara. Läraren vågade sig in i huset, där han mötte sin lärjunge. Gurun sade till honom: "Min son, vad är allt det här?" Lärjungen fylldes av blygsel och sade: "Herre, allt detta för ett enda litet höftskynke!"

Den outsinliga källan –

om kanalbevattning och korrupption i Indien

Bearbetning: Sten Jonsson

Att moderna bevattningsanläggningar ofta utnyttjas ineffektivt har förvånat och förskräckt ekonomer och planerare både i Asien och i andra delar av världen. Med Indien som exempel menar sig den engelska forskaren Robert Wade ha funnit en viktig orsak till detta: anläggningarna drivs inte i första hand för att ge bönderna maximal avkast-

ning, utan för att ge tekniker, byråkrater och politiker högsta utdelning. Och detta tycks gälla lika mycket i dag som för tusentals år sedan.

Texten är en bearbetning av en längre artikel i The Journal of Development Studies.

"Lika omöjligt som det är att utröna om fiskar som rör sig i vattnet dricker eller inte dricker, lika svårt är det att bevisa att statliga tjänstemän gör sig extraförtjänster i sitt arbete." (Kautilya – indisk statsvetare från c:a 300 f.Kr.)

Planerare och samhällsforskare brukar förklara den ineffektiva användningen av utvecklingsprojekt med att dessa inte stått i samklang med landsbygdselitens intressen. När det gäller bevattning blir detta en otillfredsställande förklaring: i de allra flesta fall är det naturligtvis de stora jordägarna som skulle tjäna mest på ett intensivt bevattningsbruk. Den engelske forskaren Robert Wade studerade under flera år ett stort kanalbevattningsprojekt i Sydindien och kommer till helt andra slutsatser. Utnyttjandegraden är nära kopplad till ett välutvecklat system för korruption, som inte bara begränsar sig till den ansvariga myndighetens personal. Småfifflet och extrainkomsterna på fältet kan enligt Wade inte skiljas ifrån korruptionen på de högre, tekniska och politiska nivåerna. Först när man inser att kanalerna i första hand drivs för att tjäna dessa intressen kan man urskilda de verkliga mekanismerna bakom den uppenbara misshushållningen.

Vattenmyndigheten i den delstat Wade studerade har ansvaret för ett mycket omfattande bevattningsystem med kanaler. Myndigheten är indelad i ett antal avdelningar, varav några är specialiserade ex på planering, ritningsarbeten och nybyggnation. Flertalet svarar emellertid för drift och underhåll av bevattningsprojekt, som administreras av distriktskontor i olika delar av delstaten. Ett distriktskontor har i genomsnitt ansvar för mellan 30 000 – 160 000 hektar bevattnad jord. Personalen uppgår till 300–350 personer, varav närmare 90 % är lågavlönade kanalarbetare. I toppen sitter en överingenjör, som till sin hjälp har 3–4 biträdande ingenjörer och 10–12 uppsyningsmän.

Budgetmanipulationer

De högre tjänstemännen (alltså från överingenjör till uppsyningsmännen, 14–17 personer) använder flera olika knep för att sko sig. De viktigaste är att manipulera med underhållsbudgeten och fuska med det arbete som utförs.

Den årliga budgeten för ett fältdistrikt fastställs av överingenjören på grundval av ett tekniskt och ekonomiskt underlag som tagits fram av uppsyningsmännen. Själva arbetet utförs av lokala entreprenörer efter formell anbudsinfordran.

Genom att blåsa upp de ursprungliga kostnadsberäkningarna skapas rutinnässigt ett betydande utrymme för extrainkomster för kanaltjänstemännen. Enligt tradition dras automatiskt 8,5 pro-

cent på alla entreprenadkontrakt. Av dessa går 2,5 procent till överingenjören, 5 procent till övrig teknisk personal och en procent delas av kontorspersonalen.

Men detta är bara början. Mycket mer finns att hämta vid själva utförandet av entreprenadarbetena. Under olika former av samförstånd fifflar entreprenörerna med kvalitén. Det kan tex gälla tjockleken på gruslagret i en kanal, muddringsdjupet eller cementblandningen. Tricken är lika många som finurliga. Risken att åka fast är begränsad eftersom alla vet var gränserna går och de flesta är införstådda.

Den vinst som uppstår, av Wade beräknad till i genomsnitt 15–20 procent av budgeten för byggnads- och underhållsarbeten, delas normalt lika mellan entreprenören och kanaltjänstemännen. För det fältdistrikt som Wade studerade var det 1979 fråga om 4 miljoner rupier om året.

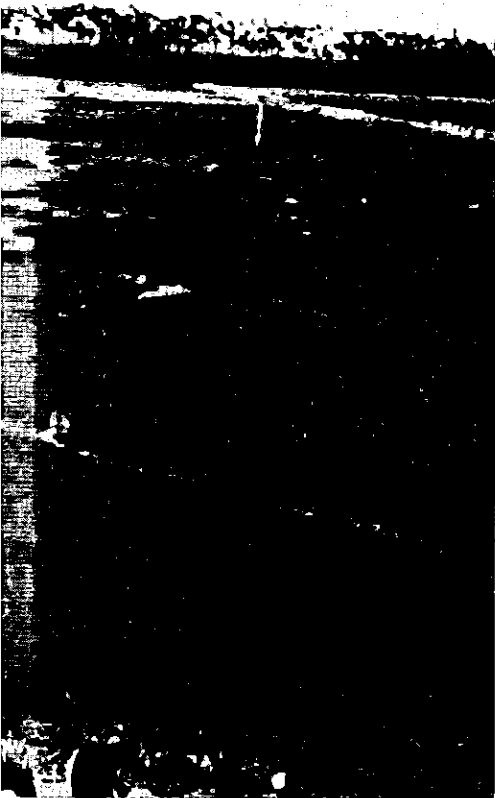
För att förenkla det hela får överingenjören en fast andel på 5 procent av investerings- och underhållsbudgeten. Dessa pengar betalas "i förskott" av övriga tekniker. Wade beräknade att överingenjören i det aktuella fältdistriktet, med en normal årslön på 28 000 rupier totalt kunde tjäna ytterligare 260 000 rupier om året på detta sätt.

För att systemet ska fungera krävs ett intimt samarbete med och avsevärda hållhakar på entreprenörerna. Wade visar hur det offentliga anbuds-förfarandet kringgås och hur tätt länkade tjänstemännen och dessa privata företagare är. För att inte vålla avund används ett rotationssystem, så att flertalet entreprenörer får sin chans. Sanktioner mot tresdande, tex genom kitslig kvalitetskontroll eller räkningar som aldrig betalas, är andra inslag. I många fall är det överingenjören själv som förser entreprenörerna med startkapital, ett bra sätt att slippa sitta med för mycket svarta pengar.

Böndernas bidrag

Totalt är det alltså minst en fjärdedel av anslagen för drift, underhåll och vissa mindre investeringar som går till helt andra ändamål än avsett. I första hand är det staten och eventuella skattebetalare som pungslås. Men för att de lägre ingenjörerna ska kunna förse överingenjören med hans andel och själva få något över måste jakten på extrainkomster gå vidare. Nästa stora källa att tappa är förstas brukarna själva.

Wade beskriver framför allt två metoder för detta. Den första bygger på den zonindelning för bevattnad och icke-bevattnad jord som gäller i stora delar av Indien. Den bonde som haft otur att få sin jord klassad som "icke-bevattnad" får normalt finna sig i detta. Mot en dussör till ingenjören eller uppsyningsmannen i den aktuella sektorn kan dock den

Terrasserade risfält.

Metturdammen i Tamilnadu reglerar vattnet i den stora Kaverifloden som bevattnar Tanjores risfält.

Från de mindre bevattningskanalerna måste vattnet ofta "skopas" upp till högt belägna risfält.
Foto: Göran Djurfeldt

torraste tuva fuktas. Ofta är det hela byar som gör upp om affären. Priserna varierar med årstid, väderlek och byns läge, men låg 1979 i runt tal kring 125 rupier/hektar, eller ungefär lika mycket som den officiella vattenavgiften. På detta sätt bevattnas mycket stora arealer olagligt. Baksidan av medaljen är förstås att andra, och "legala" delar av bevattningssystemet blir utan eller får för litet vatten.

Den andra varianten bygger på rykten och hot om vattenbrist för legala vattenbönder. Dessa hot kan sättas in med djävulsk precision – mitt under bevattningssäsongen, när grödorna är som känsligast och bönderna som mörast. Det nyligen införda roteringssystemet, som ger olika delar av arealen vatten med vissa bestämda intervaller, har ökat möjligheterna till manipulationer och därmed böndernas beroende av tjänstemännen. Dessa former för vattenförsäljning är satta i perfekt system, ett tecken på att det inte i första hand är bristande administrativ förmåga som saknas för att bevattningsprojekten ska fungera som avsett.

Till denna form av intäkter kommer så slutligen en traditionell gård av tacksamhet i form av spannmålgåvor efter skörden. Här är det framför allt de många kanalarbetarna som får en del av kakan. "Gåvan" brukar motsvara 1–3 månaders lön för dessa grupper.

Totalt plockar en biträdande ingenjör, med en årslön på 23 000 rupier, in minst 80 000 rupier extra per år, förutom den del han måste avstå till överingenjören. (15 000 på entreprenadkontrakten, 15 000 på fiffel med entreprenadarbetena och omkring 50 000 från vattenförsäljning.)

Lönsamma tjänster

En överingenjörstjänst i ett fältdistrikt för drift och underhåll är med andra ord en mycket lönsam tjänst. Andra poster, tex vid det centrala ritkontoret, ger betydligt färre möjligheter till extrainkomster. Flertalet tjänster i Indien är därför värderade enligt en skala där faktorer som chanser och risker i samband med extrainkomster, skolor, bostad m m räknas in. Överingenjörstjänsten i Wades område värderades till c:a 100 000 rupier, medan en biträdande ingenjörstjänst skattades till 25 000. Och är tjänsten värderad så är den också prissatt. Det är inte tjänstegraden som sådan som är prissatt, utan det är själva förflyttningen (som normalt sker minst vart tredje år) till en specifik post som kostar. På samma sätt kan det kosta pengar att få stanna kvar på en lukrativ post.

Och till vem betalas priset för denna förflyttning? Det beror på tjänstegraden. För en överingenjör är det bevattningsministern han måste övertyga med lämpliga medel, och "på vägen" tex dennes personliga sekreterare. Här

räcker det inte med ett engångsbelopp. Ingenjören måste normalt också garantera en kontinuerlig avkastning till ministern, pengar som ofta går vidare till partikassan. Han måste dessutom gå med på att favorisera vissa entreprenörer lierade med ministern, eller särskilt gynna vissa byar eller grupper av bönder av intresse för det regerande partiet. En mycket betydande del av parti- och valfinansieringen liksom partipopuläriteten anskaffas på detta sätt. När det gäller de lägre ingenjörsbefattningarna är det normalt delstatens chefsingenjör, lokala parlamentsledamöter och distriktskontorets överingenjör som måste smörjas.

En tjänsteman bör i sin total kalkyl för sin kommande treårsstationering därför ta med följande utgiftsposter:

- vad han måste betala för att få tjänsten
- vad han åtagit sig att kontinuerligt leverera till högre tjänstemän och politiker under tjänsteperioden
- vad nästa stationering kan tänkas kosta.

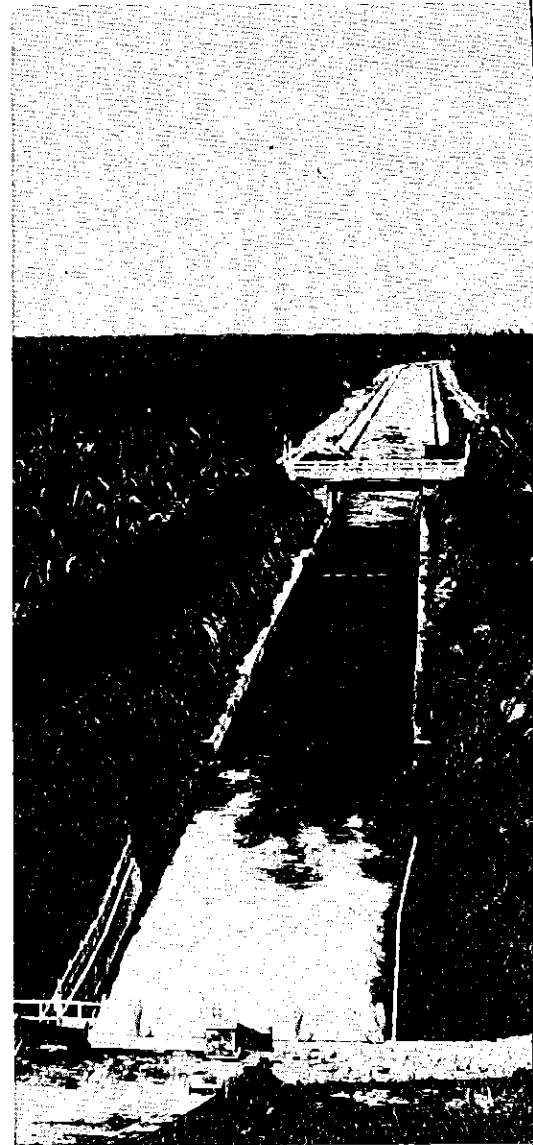
Det som blir över går ofta till exklusiv skolgång för barnen eller plöjs ned i privat affärsverksamhet vid sidan av jobbet.

Omöjligt att stå emot

I ett så sammanflätat system är det i det närmaste omöjligt för en tjänsteman att stå emot och ställa sig utanför korruptionen. De få som försöker blir snabbt utsatta för sanktioner. Den vanligaste är förflyttning till en tjänst där personen ifråga är mindre i vägen. Om det behövs argument för förflyttningen, arrangeras med lätthet sabotage mot personens arbete.

Samhällets kontrollredskap är svaga och ineffektiva. Statsrevisionen (Accountant General) gör rutinemässiga ekonomiska granskningar, som sätter vissa gränser för svinnet. Anti-korruptionsbyrån är en annan kanal. Men i Indien är steget mellan fiffel och officiella, kännbara sanktioner omgivet av långa juridiska omvägar. Disciplin- och brottmåls drar ut i evighet, och slutar ofta i intet. Politiska påtryckningar stoppar naturligtvis många undersökningar och åtal.

Den största kontrollen av bevattningsmyndighetens tjänstemän utövas enligt Wade av bönderna. Även om de själva ofta är villiga medbrottslingar, reagerar de starkt mot "taxor" utöver det vanliga. Antingen tar de saken i egna händer och öppnar slussar eller hugger upp kanalvallarna. Eller också går de, ofta anonymt, till den lokala parlamentsledamoten. Denna kan då driva saken vidare ex genom förflyttning eller specialundersökning av en viss tjänsteman. Ironiskt nog är sådana ingripanden ett av de många politiska vinster som politikerna gör inom ramen för vattenkorruptionen.

En ousinlig källa – för vem?
Foto: Åke Nilsson

I Sydindiens kanalbevattnade byar är de rika templen ofta jordägare med stora inkomster.

Foto: Göran Djurfeldt

Effekterna

I vissa fall leder vattenkorruptionen faktiskt till ett effektivare utnyttjande av kanalsystemen. Bönder som normalt inte är berättigade till vatten får del av det. Men Wade radar upp andra och allvarligare effekter som verkar i motsatt riktning

- eftersom möjligheterna till extraförtjänster står i proportion till osäkerheten i vattenförsörjningen, skapar tjänstemännen just en sådan osäkerhet, vilket som helhet naturligtvis leder till minskad produktion

- den tekniska personalen ägnar större delen av sin tid åt att raffinera sitt utsugningssystem snarare än åt att utveckla de tekniska och administrativa rutiner som skulle kunna effektivisera bevattningen och jordbruksproduktionen

- det inofficiella extrauttaget av avgifter innebär att alla parter blir oivilliga att ta ut officiella avgifter i takt med produktionsökningarna. Bevattningsanläggningarna betalar sig inte och de statliga medlen räcker inte vare sig till drift eller vidare utbyggnad

- det livsviktiga underhållet av anläggningarna, och därmed deras användbarhet drabbas mycket allvarligt av korruptionen

- korruptionen splittrar bönderna och byarna och förhindrar nödvändigt samarbete.

Det finns många tecken på att dessa fenomen inte är nya, utan i större eller mindre utsträckning funnits i de flesta historiska bevattningskulturer. Wade menar dock att dagens politiska institutioner, och inte minst valsystemet kraftigt förstärkt dessa tendenser. De stora utgifterna i samband med valen är en av orsakerna. 100 000 rupier var de minimikostnader som en kandidat till delstatsparlamentet måste räkna med 1978/79 för att ha en chans. Och dessa kostnader måste naturligtvis tas igen under mandatperioden. Som vald politiker har en person makten att pressa byråkrater och tekniker till ständiga leveranser.

För att komma åt problemet menar Wade att böndernas inflytande över bevattningssystemet måste stärkas kraftigt. Bara en så pass enkel förändring som flera mindre vattenreservoarer mellan huvuddamm och fältkanalerna skulle minska böndernas totala beroende av det teknisk/byråkratiska systemet. Granskning och kontroll genom ett helt oberoende organ, med återkoppling till lokala informationssystem skulle också bidra till att minska korruptionen. Men för att komma till roten med problemet måste det nuvarande valsystemet stöpas om. Vare sig en sådan eller andra reformer är särskilt realistiska utan en omfattande politisk mobilisering av alla de breda grupper som nu tvingas betala för missbruk, fåtalets överflöd och resursslöseriet.

De brahminska godsägarna levde traditionellt gott på inkomsterna från de kanalbevattnade risfälten. Här en godsägare med sina arrendatorer.

När vattnet har kommit kan fälten plöjas.

Foto: Göran Djurfeldt

Boforskanoner till Indien?

Kanonförsäljaren och arméchefen Nils Sköld, som varit på officiellt besök i Indien för att puffa för Bofors Haubits 77.

Svenska Bofors kämpar om en jätteorder från Indien på bland annat ett hundratal artilleripjäser med ammunition. Affären ställer riktlinjerna för svensk vapenexport på sin spets.

Förhandlingarna mellan Bofors och indiska regeringen har pågått i många år. Ordern beräknas ha ett totalt värde av 5 miljarder kronor. Den kan bli en av Sveriges största vapenaffärer någonsin. Statliga Exportkreditnämnden är beredd att ge en kreditgaranti på 2 miljarder.

Ordern kan följas av avtal om licensproduktion och tekniskt samarbete. Bofors menar sig ligga bra till, men har konkurrens från en österrikisk firma.

Ytterligare en vapenaffär är aktuell med Indien. Det gäller infanteri-kanonvagnen Ikv 91 från Hägglunds, som har testats i Indien. Intresse finns att köpa 200 stycken à 10 miljoner kronor, men en fransk kanonvagn konkurrerar.

Fyra riktlinjer

Vapenexport från Sverige är i princip förbjudet men regeringen kan bevilja undantag. Riktlinjer från 1971 års riksdag säger att "tillstånd inte bör beviljas för export till"

- 1) land som befinner sig i krig
- 2) land som riskerar att råka i krig
- 3) land med inre väpnade oroligheter eller
- 4) land som undertrycker de mänskliga rättigheterna enligt FN:s stadgar.

Är då svensk vapenexport till Indien möjlig om de fyra riktlinjerna följs?

Indien befinner sig inte i krig, men har gränskonflikter som lett till krig med Kina 1962 och med Pakistan 1965 och 1971. Samtliga dessa konflikter föregicks av militär uppladdning. Sverige bidrog till den indiska uppladdningen vid alla tre tillfällen.

Om ett avtal finns mellan Sverige och Indien, är Sverige tvunget att fortsätta sälja reservdelar också om Indien befinner sig i krig.

Indien har inte slutit någon gränsöverenskommelse med de två länderna och på den indisk-pakistanska gränsen ägde tex skottlossning rum 55 gånger under 1981.

Inre oroligheter har förekommit många gånger sedan självständigheten. Bara under 80-talet har säkerhetsstyrkor satts in i delstaterna Manipur, Tripura, Mizoram och Nagaland mot grupper som kämpar för självständighet. I Assam resulterade ett delstatsval förra året i blodbad. I Andhra Pradesh drabbas naxaliterna allt hårdare av regeringens repression och i Punjab ökar motsättningarna.

År 1980 stiftades den nationella säkerhetslagen (NSA) och redan samma år användes den för att arresteras 400 människor. De gripna kan hållas i fängelse i ett år utan rättegång. I de områden i Andhra Pradesh som förklarats "oroliga" skärps vissa fängelsestraff enligt NSA till dödsstraff.

Enligt lagen om upprätthållande av viktiga samhällsfunktioner (ESMA), som stiftades 1981, kan personer som strejkar, uppmanar till strejk eller stöder en strejk ekonomiskt fängslas upp till ett år efter en förenklad rättegång utan vittnen. I vissa delstater är försvinnanden och döds-skjutningar av politiska skäl vanliga.

Tre riktlinjer bryts

Av de fyra riktlinjer som gäller strider svensk vapenexport till Indien mot tre. Indien befinner sig inte i 1) krig, men kan befaras 2) råka in i ett gränskrig med Kina och Pakistan. Indien har vidare 3) inre väpnade oroligheter och 4) undertrycker de mänskliga rättigheterna. Svensk vapenexport till Indien borde därmed vara förbjuden.

Men likafullt har Sverige exporterat vapen till Indien under många år och det troligaste är väl att också Boforskanonerna och Hägglunds kanonvagnar kommer att få exporttillstånd, om nu Indien vill köpa dem. För i den cyniska vapenhandeln spelar också Sverige en roll och riksdagens riktlinjer väger lättare än sysselsättning och exportinkomster.

Hans Karlgren

Vapenexporten står för ca 1 % av Sveriges totala export. Krigsmaterielproduktionen sysselsätter 6 500 man och av produktionen går 40 % på export. Av exporten går 40 % till länder i tredje världen. I början av 70-talet låg andelen på 10 %.

Mer om svensk vapenexport och om den politiska och militära situationen i bl a Sydasiens finns att läsa i Henrik Westanders bok "Svensk vapenexport till stater i tredje världen" utgiven av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen. Pris 40 kr.

Studenter i Bangladesh oskyldigt dömda

I december 1983 publicerades namnen på och domarna mot 14 studenter vid Rajshahiuniversitetet som dömts för dråp på tre studenter. Straffen var hårda men det är inte anmärkningsvärt i det av militären styrda Bangladesh. Emellertid är det intressant att se närmare på bakgrunden till händelsen.

Under de senaste åren har islams kanta framträdande på världsarenan också influerat situationen i Bangladesh. De religiösa ledarna (mullah), som under befrielsekriget var propakistanska, har åter börjat höras och antisekulariserad propaganda sprids genom moskéerna och de religiösa skolorna. Ett ortodoxt muslimskt Bangladesh är målet och alla medel är tillåtna. Minoritetsgrupper och icke likasinnade har blivit förföljda och i vissa fall dödade.

Inom universitetsvärlden finns islamska studentförbundet, en aggressiv förkamp för islamiseringen.

Rättrogna med järnrör

Vid universitetet i Rajshahi fanns 1982 sex olika studentorganisationer förutom det islamska studentförbundet. Alla utom ett (revolutionära studentförbundet) är också anslutna till ett politiskt parti.

Den 10 mars 1982 blev några studenter på väg från föreläsningssalarna till sina bostäder överfallna och misshandlade av medlemmar från islamska studentförbundet. De andra studentorganisationerna, som bildat en allians för att tillvarata gemensamma intressen, kallade då till ett möte nästa dag för att diskutera det inträffade och försöka finna en lösning på problemet med relationen till det islamska studentförbundet. Universitetsledningen, som också var bekymrad för den upptrappade aggressionen mellan grupperna gav sitt tillstånd till mötet.

Islamska studentförbundet försökte förmå universitetsledningen att dra in mötestillståndet. När detta inte lyckades bestämde man sig för att provocera och störa alliansens möte. Förstärkning av rättrogna kallades till universitetet och bambubatonger och järnrör transporterades till mötesplatsen.

Nästa dag när alliansens medlemmar kom till mötesplatsen blev de överfallna av islamska studentförbundet och dess supportere. I det slagsmål som följde skadades ett 20-tal, tre av dem så allvarligt att de senare dog på sjukhuset. Polis tillkallades och universitetet stängdes. Islamska studentförbundet anmälde alla med ansvarsposter inom alliansens organisationer som ansvariga för sammandrabbningen och dödandet.

Genom mutor och islamiseringsvägen i landet kom ledarna av islamska studentförbundet att betraktas som helt oskyldiga. Däremot åtalades och fälldes tre ledare från alliansorganisationerna, som inte ens varit närvarande. De universitetslärare som stödde alliansen och uttalade sig kritiskt mot islamska studentförbundets agerande, sattes i husarrest. Universitetet hölls stängt i flera månader.

Tortyr och lykta dörrar

17 studenter med ledande positioner inom alliansens organisationer åtalades för dråp på tre personer. Polisen lyckades gripa tre av de åtalade. De övriga gick under jorden väl medvetna om den tortyr de skulle utsättas för i polisarresten. De som arresterats släpptes mot borgen efter ett par månader. Samtliga var i dålig kondition av den misshandel de genomlidit.

Efter general Ershads maktövertagande flyttades fallet från den civila domstolen i Rajshahi till militärdomstolen i Bogra. De åtalade anlätade en advokat att föra deras talan vid rättegången. Militärdomstolen i Bogra accepterade emellertid inte advokaten utan krävde att varje åtalad skulle ange sig till polisen och framträda i rättssalen. Ingen av de anklagade vågade göra detta pga rädslan för tortyr.

Domar har således fällts bakom lykta dörrar, där de åtalades försvarsadvokat

ej getts tillträde. Domarna är militärer och har ej juristutbildning. Endast vittnesmål från islamska studentförbundet har använts som bevis mot de åtalade. För att ge sken av en rättvis rättegång friades tre av de åtalade, medan 14 fälldes. Sex fick livstids fängelse, fyra fick sju år och fyra fick tre års fängelse.

Den 28 november 1983 skrev general Ershad under domarna. Universitetet i Rajshahi stängdes på obestämd tid. Som skäl angavs demonstrationerna och strejkerna inför de islamska utrikesministrarnas konferens i Dhaka. Rädslan för reaktioner mot domarna bland studenter och lärare var säkert också ett skäl.

Sedan domarna kungjorts i dagspressen jagar polisen de "kriminella" mer aktivt än tidigare. Några av de dömda har flytt till Indien och lever där i ständig skräck att bli tillfångatagna och hemskickade. De flesta är emellertid kvar i Bangladesh och flyttar från plats till plats. Hela tiden löper de risken att bli angivna av supportere till islamska studentförbundet.

Missbruk av Allahs namn

Det är beklagligt att alliansen inte agerar internationellt för att informera andra studentorganisationer om situationen i Bangladesh. Likaledes är det beklagligt att en nations ledare använder sig av Allahs namn för att sanktionera maktmissbruk, förföljelse av oliktänkande och tortyr. Det är inte konstigt att idealen och visionerna försvunnit hos det bangladeshiska folket. De får dagligen uppleva hur de som förrådde, svek och bedrog under befrielsekriget, ånyo fått makt och ånyo missbrukar den mot dem som vågar reagera mot orättvisorna. De gamla frihetskämparna är hårt ansatta av religiösa fanatiker.

Shanti

Svenska Afghanistanhjälpen

Pg 54 34 04-8

Ett hjälpbehov som inte går att mäta, som man bara kan ana sig till, det är vad den Svenska Afghanistanhjälpen arbetar med i Pakistan.

Text och foto Börje Almqvist

Varje dag när det är besökstid på Svenska Afghanistankommitténs kontor i Peshawar i Pakistan strömmar det till folk från Afghanistanens alla hörn. Ryktet har spritt sig inne i det krigshärdade Afghanistan. Från muntillmunt harnyheten förts vidare – det finns ett svenskt kontor i Peshawar där det går att få hjälp med läkare och mediciner.

Ibland är det budbärare som för med sig desperata vädjanden från gerillaledare som i årtal har sett sina män dö framför sina ögon i brist på mediciner. Oftast kommer människorna själva och bönfaller om hjälp.

– *Har ni mediciner till vår läkare? Vår svårt sårade dör i brist på vård och många av våra barn har redan dukt under av mässlingen. Vi har en läkare, men inga mediciner.*

När en bön av detta slag framförs till den svenska kommitténs representant

Anders Fänge och hans personal i Peshawar börjar ett intensivt undersökningsarbete och kommittén står inför det ständiga moraliska dilemma – om de inte får hjälp, så dör människor i onödan.

Trots det dilemma är undersökningar ett måste innan ett avgörande tas.

Först måste läkaren undersökas. Är han verkligen kvalificerad för sin uppgift och följer han läkaretyken – hjälper alla oavsett vilket parti inom befrielseörelsen den skadade eller sjuke tillhör.

När läkarens kunskaper och kvalifikationer undersöks av kvalificerade afghanska läkare är det fortfarande inte klart om han kan gå in i Afghanistan. Först måste det kontrolleras om läkaren är accepterad i det befriade område där han ska arbeta.

Dessutom måste den gerillaorganisation inom vilkens område han ska arbe-

ta undersökas. Läkaren får inte användas som maktmedel i en eventuell konkurrens mellan gerillaorganisationer. Relationerna mellan de olika organisationerna i området måste också undersökas så att det är en organisation med goda relationer till de andra organisationerna i området som tar in läkaren.

Allt under det att denna process pågår vet den svenska kommittén att situationen inne i Afghanistan är mycket allvarlig, men misstag måste undvikas.

– *TBC håller på att sprida sig över hela Afghanistan och malarian finns på många håll och sprider sig. Även tyfus-epidemier bryter numera ut emellanåt. Rapporter från vissa byar i Farahprovinsen i sydvästra Afghanistan har visat att över hälften av befolkningen i vissa byar har TBC, berättar Anders Fänge.*

Innan kriget fanns en primärhälsovård i Afghanistan. Malaria, TBC och tyfus var så gott som utrotade. I och med

En 14-årig afghansk armésoldat som tillfångatogs av Mujahedin utanför Khost får en skottskada omplåstrad av en apotekare hos Mujahedin. Någon läkare har de inte och får klara sjukvården med apotekarens hjälp.

Detta har resulterat i att mässlingen har blivit dagens pest bland de afghanska barnen, som ofta dör av sjukdomen. I till exempel en by i Badakshan i nordvästra Afghanistan dog 60 av 80 barn som fått mässlingen.

I kriget har primärhälsovården brutit samman totalt och så gott som ingen har blivit vaccinerad de senaste fem åren.

För att få igång en primärhälsovård har Svenska Afghanistankommittén sedan den svenska hjälpaktionen till Afghanistan startade i januari 1983, utrustat nio afghanska kliniker i de befriade delarna av Afghanistan.

— Det är fullt utrustade kliniker med en läkare, en apotekare och två sjukvårdssassistenten, som klarar primärhälsovård, men inte större ingrepp. Kulor och granatskärvor kan de ta ut, men de fungerar inte som fältsjukhus, berättar Anders Fänge.

När teamet går in får läkaren lön av kommittén och oftast ett medicinförråd för tre månader.

Dessutom har fem kliniker med afghansk medicinsk personal, men utan läkare utrustats. Dessa kliniker får mindre avancerade mediciner då personalen inte har samma förutsättningar att ordinera vissa typer av mediciner.

Även frivilliga franska läkare har fått sina medicinförråd kompletterade med kommitténs hjälp. I de franska läkerteamen har det ingått belgiska, schweiziska, engelska och snart en svensk läkare. Bland annat stöder kommittén två franska sjukhus i Hazarajat i centrala Afghanistan.

— Vi har lyckats få in läkare och sjukvårdspersonal till alla delar av Afghanistan och vår målsättning är framförallt att få in medicinsk hjälp. All internationell hjälp genom de stora organisationerna, som till exempel FN och Röda Korset går bara till flyktingarna i Pakistan, säger Anders Fänge.

Folket inne i Afghanistan utsätts för krigets alla direkta och indirekta verkningar, men det är bara vi och några andra ideella organisationer som inriktar sig på att få in hjälp i Afghanistan där det finns omätliga hjälpbehov.

Av dessa organisationer är den Svenska Afghanistankommittén den enda som finns i Pakistan och skickar in huvuddelen av sina resurser i Afghanistan.

Cirka 80 procent av den svenska hjälpen går in i Afghanistan. I Pakistan bidrar kommittén till utbildningen av förstahjälppersonal på det afghanska läkarsällskapet i exils tremånaderskurser i Peshawar.

Förstahjälppersonalen utrustas sedan med mediciner och skickas in i Afghanistan, eller så arbetar de bland flyktingarna i Pakistan, men får då inte den medicinska hjälpen från kommittén. Läkarsällskapets centralklinik i Peshawar får också ett bidrag av kommittén.

Dessutom stöds ett hostel för Hazarer (befolkningen i centrala Afghanistan) i Peshawar, som drivs av Aid Committée for Afghanistan. Aid Committée for Afghanistan's klinik för hazarer i Quetta får även pengar till löner och lokalhyra.

I Peshawar hjälper också den svenska kommittén ett hem för ett 70-tal invaliderade Mujahedin från Panjirdalen nordost om Kabul. De flesta av invaliderna har fått ett eller båda benen bortsprängda av anti-personella minor, eller på annat sätt invaliderats av minorerna.

Av hjälpen som går in i Afghanistan är största delen mediciner. När mediciner tas in i Afghanistan lastas de på åsne och hästryggar och till de mest avlägsna delarna av landet tar det en månad innan hjälpen når fram. Vissa av de platser som nås av den svenska hjälpen ligger högt uppe i bergen dit det inte går några vägar och medicinerna måste bäras på människoryggar.

En av de läkare som stöds av den svenska hjälpen är doktor Gazi Alam i den svårt krigshärjade Logarprovinsen, söder om Kabul. Ett område där befolkningen före kriget hade läkare och kunde få avancerad läkarvård inne i huvudstaden Kabul, som ligger på en halv timmes resa från de norra delarna av provinsen och två timmars resa från de södra delarna.

Den avancerade läkarvården är numera omöjlig att få för den manliga befolkningen mellan 14 och 45 år på grund av att alla i den åldersgruppen tvångsrekryteras till armén om de inte studerar.

— Antalet misstänkta fall av TBC i Logar är cirka 30–40 procent av befolkningen, men vi kan bara skicka kvinnor, barn och gamla män för diagnos i Kabul. Därför är det svårt att säga exakt hur många det är som har TBC, säger Gazi Alam.

Trots att det så gott som hela året finns en läkare i Logar har sjukdomssituationen i provinsen blivit värre under det sista året.

— Under 1983 har malarian ökat kraftigt. Mellan var fjärde och femte person har numera malaria i Logar. I brist på vettig diagnosmetod ger vi misstänkta fall malariamedicin. Om de blir friskare har de malaria. Många människor har också fått nervösa problem på grund av kriget.

Av barnen är det många som lider av parasiter och maginfektioner och många kvinnor har blodbrist.

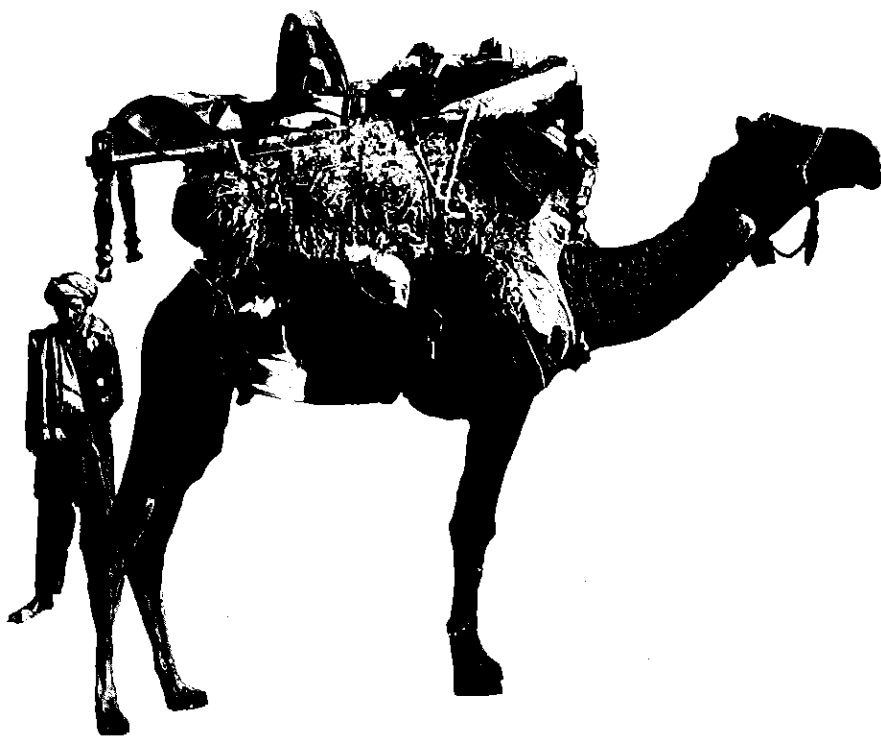
— Maginfektionerna gör barnen undernärda. De torkar ut och magrar kraftigt av vätskeförlusten och ögonen sjunker in på dem.

För att förhindra att för många drabbas av sjukdomar utan att få läkarvård bidrog svenska SIDA med drygt en miljon kronor till Afghanistanhjälpen 1982. Sedan dess har även holländska och engelska Afghanistankommittéer lämnat ekonomiskt stöd till den svenska insatsen för Afghanistan.

1983 begärde Svenska Afghanistankommittén fem miljoner kronor av SIDA för att kunna vidga hjälpen, som än så länge når ett litet fåtal av de behövande. Afghanistanhjälpen fick tre miljoner kronor.

Av de pengar som kommittén fått från SIDA, 600 000 kronor i insamlade medel från Afghanistanhjälpen och 570 000 kronor i anslag från engelska stödkommittéer, har till årsskiftet 1983–84 över två miljoner kronor använts för hjälpinsatser. Ytterligare två miljoner kronor ska satsas inom verksamheten under det första halvåret 1984.

Vad som händer sedan när pengarna är slut är ett frågetecken och Anders Fänge är mildt uttryckt undrande över varför inte Sverige hade råd med mer än tre miljoner i anslag när hjälpbehovet är omätligt.

I läkarbristens Afghanistan får många sjuka och skadade forslas på sängar fastspända på kamelryggar för att kunna få läkarvård i Pakistan. Mannen på bilden har färdats flera dagar och har bara en dag kvar till gränsen.

– Vi är tacksamma för SIDA:s pengar, men vi märker en viss motvilja från regeringens sida till större insatser och förstår inte regeringens hållning. Väger oron för förhållandet till Sovjet tyngre än solidariteten med det lidande afghanska folket, undrar Anders Fänge.

– Sverige talar ju alltid om de små nationernas rätt. När det gäller stöd till länder och folk som slåss mot den amerikanska imperialismen vänder man inte på slantarna. Och det är bra. Det som inte stämmer är att man är ljum mot Sovjet och inte är klar i ord och handling när det gäller Afghanistan.

– Om Sveriges regering vill vara trovärdig i sin solidaritetspolitik, bör den helhjärtat stödja folk som drabbas av övergrepp vare sig det är den amerikanska eller sovjetiska imperialismen som står för den.

Framför allt har sparplanerna med nedskärningar av u-hjälpen oroat Anders Fänge.

– Här nere i Peshawar i skuggan av kriget känner vi en oro för att de statliga bidragen till Afghanistan kommer att strykas. I all synnerhet som man inom vissa kretsar anser det är vara politiskt obekväma, säger han.

– Inte minst i det perspektivet måste vi lägga större vikt vid insamlingen till Afghanistanhjälpen om den ska fortsätta. Vi får ofta höra afghanernas tacksamhet för att det nu efter flera års krig äntligen har börjat komma in hjälp i Afghanistan.

Detta hjälpbehov är inte bara begränsat till behovet av läkare och mediciner. Vintern 1982–83 förekom även svält i vissa delar av Afghanistan och desperata nödropp nådde ut från Panjirdalen och

Badakshan, där folk på sina håll åt gräs för att överleva vintern.

Under våren 1983 fick dessa områden en livsmedelshjälp värd 400 000 kronor av insamlade medel. Under vintern 1983–84 har inga direkta svältrapporter nått ut från Afghanistan. Skörden 1983 var den bästa på många år på den kraftigt reducerade yta som odlas i Afghanistan idag. En upprepning av svälten förra vintern kunde undvikas.

Däremot har andra hjälpbehov uppstått som inte kommittén har pengar till att stödja. Under året har rapporter om en vilja att återupprätta undervisningen i delar av de av Mujahedin kontrollerade områdena nått Pakistan.

Under 1978–79, då upproret i Afghanistan spred sig och det såg ut att kunna bli ett snabbt slut på kriget förstördes flertalet skolor på den afghanska landsbygden.

Uppretade ortsbor och Mujahedin anföll skolorna, som ofta förstördes, och de kommunistiska lärarna jagades bort eller dödades. Skolorna hade blivit centrum för kommunistisk propaganda och eleverna uppmuntrades att ange sina föräldrar till säkerhetspolisen om föräldrarna sa något ofördelaktigt om den kommunistiska kuppregimen i Kabul.

När föräldrarna började vägra skicka sina barn till skolorna, eller inte skickade sina barn till skolorna eftersom de aldrig gjort det tidigare hämtades barnen till skolorna av militär.

Många föräldrar arresterades och en del dödades i fängelserna. Resultatet blev en utbildningskatastrof med skolor i ruiner och ett folk på väg tillbaka in i den totala analfabetismen.

Nu när åren gått och de flesta är medvetna om att kriget kan fortsätta minst

fem–tio år till har folk börjat inse vilket hot bristen på skolor innebär för framtiden. I bland annat Panjirdalen, nordost om Kabul, har skolor upprättats, men på många håll saknas det pengar till lärarlöner och skolböcker.

I flera fall har den Svenska Afghanistankommittén fått förfrågningar om hjälp med att driva skolor och skolbristen framkommer ofta i intervjuer med folk inifrån Afghanistan. Dessvärre finns det inga medel och kommittén kan inte ställa upp med pengar till skolprojektet.

Därför har många skolprojekt som påbörjats inte någon större möjlighet att expandera och de afghanska barnen får finna sig i att förbli analfabeter.

Ett annat bekymmer är bristen på varma vinterkläder och vinterskor. Många får gå i sandaler i snön. Inte heller denna brist finns det pengar till att avhjälpa. När flyktingarna sedan kommer över bergen på vintrarna i sina sandaler är det bara för kirurgerna på Internationella Röda Kors-kommitténs sjukhus att amputera de förfrusna fötterna.

Fakta

Hjälpen till Afghanistan började med en insamling av den Svenska Afghanistankommittén. Till hösten 1982 begärde kommittén ett anslag från SIDA:s katastrofanslag.

I oktober 1982 beviljade SIDA ett anslag på 1 164 000 kronor, vilket stod i proportion till de insamlade medlen.

Redan innan anslaget beviljades hade dåvarande vice ordföranden i Svenska Afghanistankommittén, Carl Schönmejr, varit nere i Pakistan och undersökt vilka möjligheter som fanns att starta en hjälpaktion. När bidraget kom åkte han åter ned till Pakistan som representant för kommittén för att inleda verksamheten som kom igång i januari 1983.

Carl Schönmejr, som för tillfället är UNICEF-chef på Jamaica, hade tidigare arbetat som biståndsarbetare i Afghanistan och har goda kunskaper om landet, vilket var en förutsättning för hjälpinsatsen.

Situationen vid den tidpunkten var att det fanns cirka 20 afghanska läkare och mellan 15 och 20 frivilliga franska läkare för en landsbygdsbefolkning på cirka tio miljoner människor i ett land i krig.

— Det blir ingen överenskommelse med oppositionen och tamilminoriteten i de uppmärksammade rundabordsmötena som pågått sen januari i Colombo. Skälet är att den snöda partitaktiken avgör allt politiskt handlande i landet, inte de långsiktiga målen!

Det säger Mervyn de Silva, ansedd politisk journalist i Sri Lanka, till Sydasiens Thomas Bibin som tagit temperaturen på det land som i juli förra året drabbades av de värsta rasförföljelserna någonsin.

Tiden snart ute för försoning!

Text och foto: Thomas Bibin

No 246, Union Place, Colombo 2. Bakom den anspråkslösa fasadens överdel döljer sig Lanka Guardians redaktion.

Firman som belamrat bottenvåningen tycks vara ännu en av dessa konstruktioner som sysslar med allt som för tillfället går att göra en hacka på. "Agenturen" Dee and Dee Transworld Link poserar som en konsult- och utvecklingsbyrå, men kön utanför berättar att kovan för dagen är förmedling av lankesisk arbetskraft till de nyrika oljedömena i Mellanöstern.

Inte den minsta lilla skylt avslöjar vad som finns en trappa upp i den blygsamma tvåvåningsbyggnaden på nr 246, Union Place, en av de gator i Colombo som klarade sig från mordbrandsvågen mot tamilerna förra året. Men här huserar *Lanka Guardian*, en tvåveckorstidning som utgör en av de ytterst få verkligt oberoende pressrösterna i dagens Sri Lanka.

Under senare år har *Lanka Guardian* med framgång tagit på sig den otacksamma och farliga rollen att förklara och kritiskt granska den allt våldsammare konflikten mellan den singalesiska befolkningsmajoriteten och landets största minoritet, tamilerna. Redaktör och utgivare för tidningen är *Mervyn de Silva*, själv singales och därmed en avfälling för de mest extrema bland de som förespråkar hårdhet mot tamilerna.

Vi har stämt möte på hans anspråkslösa kontor, mitt under den stora rundabordskonferens som president Jayewardene kallat till för att diskutera tamilfrågan. Men *Mervyn de Silva* ser inga skäl att vara optimistisk.

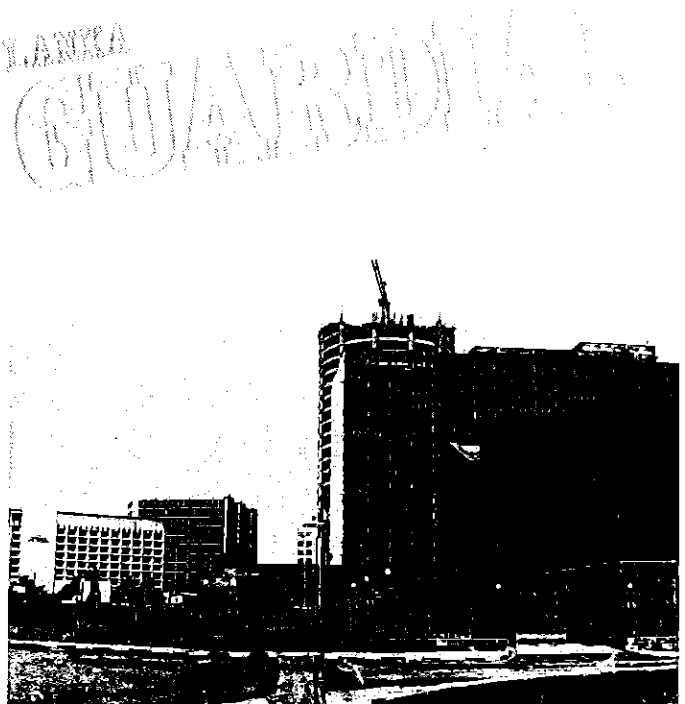
—Så här är det inför varje politiskt avgörande i Sri Lanka, säger han. Ett av de större, dvs singalesiska partierna ser till att nå en uppgörelse med tamilerna. När man sen vunnit valet eller vad det nu är fråga om så har man nått det man velat och uppgörelsen glöms. Det är ren partitaktik, för dem vet att varje verklig eftergift åt tamilerna kommer att utmanas av de andra partierna. Och det med framgång!

Regeringspartiets skuld

Rasbråken kan alltså ses som resultatet av en underlåtenhetsynd från styresmännens sida. Men det som oroar många, såväl inom som utanför landets gränser, är uppgifterna om att det regerande *United National Party*, UNP, tog aktiv del i det gångna årets våldsaktioner.

Dessutom har alla, alltifrån presidenten till de mest extrema oppositionspolitiker varit eniga om att våldet var mycket väl organiserat. Dödsskvadronerna visste precis vilka människor, hus, affärer och fabriker som skulle brännas ner. Och de rörde sig metodiskt från gata till gata, från stad till stad.

Regeringen själv har framfört minst fyra teorier om vem

Byggsektorn har varit en av de mest överhettade under senare år. Det ca tio år gamla hotell Intercontinental t v och den fd parlamentsbyggnaden t h krymper i skuggan av de nya bank- och hotellkomplexen. Men vem har råd att husera där?

som bar ansvaret för våldsvågen Det var ryska KGB sa informationsministern, fast han dementerade senare att han sagt det. Nej, det var Indiens ondskefulla hand som låg bakom, sa den ökänt rasistiske industriministern, Cyril Mathew. Det är vänstern, sa man på Inrikesministeriet, en teori som presidenten tyckte lät attraktiv, varpå han förbjöd tre vänsterpartier. Bevisen lovade han att lägga fram redan i höstas, men ingen tror längre att sådana kommer att läggas fram.

Regeringspartiet bör nog söka i sina egna led, sa ministern för landsbygdsindustrin och i november medgav presidenten att vissa UNP-element varit delaktiga.

– UNP kan inte dölja detta besvärande faktum, fyller Mervyn de Silva i, för här känner alla alla, i synnerhet utanför storstaden Colombo. Våldsmännen var UNP-are, åtminstone i inledningen. De var allt från parlamentsledamöter till partiaktivister, organisatörer, valarbetare, ja hela partiapparaten.

– De som sen fortsatte med det mer systematiska våldet, tillägger de Silva, var organiserade gäng, sk Goons, alltså ett slags stormtrupper som fostrats under senare år för rent politiska syften. Det är gäng som inte bara använts mot tamilerna utan mot alla som sticker upp, strejkande arbetare, oppositionens demonstranter osv. Och ingen av dessa Goons har arresterats, åtalats eller dömts, vilket vore en omöjlighet om de inte hade ett politiskt skydd.

Colombo-regeringen har under det senaste året intensifierat sina försök att visa att talet om diskriminering mot tamilerna är innehållslösa (se tex ambassadörens brev till Syd-asien i förra numret). Men Mervyn de Silva har under vintern publicerat en färsk undersökning som reser tvivel på regeringens synsätt.

Undersökningen, som enbart grundar sig på offentliga källor, har genomförts av The Committee for Rational Development, CRD (Kommittén för en förnuftig utveckling). CRD består av ett antal demokrater ur alla folkgrupperna, singaleser, tamiler, muslimer och burghers (ättlingar till kolonialherrarerna). Man menar att man måste föra en offentlig och öppen debatt grundad på demokratiska principer om man ska kunna nå en försoning mellan singaleserna och de övriga folkslagen i landet. CRD bildades som en efterdyning till våldssorgerna i juli förra året.

CRD arbetar pedagogiskt, och man lägger fram sina fakta och resonemang som frågor och svar. Och man ställer just de frågor som berör sånt som tex extrema krafter hävdad (se exempel här intill).

Kärnan i CRD:s undersökning är egentligen att en undersökning enligt rasgränser inte ger något påtagligt resultat, annat än i undantagsfall. Ja, man menar också att det inte är möjligt att tala i rastermer i Sri Lanka. Och man menar att statistiska uppgifter som jämför singaleser och tamiler i alla händelser inte stödjer regeringens tes att tamilerna har det för bra.

CRD, Kommittén för en förnuftig utveckling,

ställer de rätta frågorna och försöker med fakta och kloka resonemang också ge de rätta svaren. Låt oss ta några exempel från denna ropande röst i öknen:

Fråga: Varför bör singaleser inte förlita sig alltför mycket på statistik?

Svar: Den senaste uppståndelsen kring statistiken om tamilernas dominans undviker ett påträngande faktum. För närvarande har singaleserna absolut kontroll över lagstiftningen i landet, och därför har man också total kontroll över nationens ekonomi.

Fråga: Våldet mot tamilerna har väl ändå orsakats av tamilernas separa-

tiströrelse och det politiska våldet i norr?

Svar: Det är inte så enkelt, även om detta oftast anges som huvudskälen till dagens situation. Detta är bara ena sidan av saken. 1958 fanns ingen separatiströrelse. Tamilerna krävde då rättigheter i språkfrågan och de krävde federalism. De använde inget våld, men ändå blev de utsatta för våld. Vi kan inte ignorera statens ansvar för det upptrappade våldet sedan dess.

Fråga: Hur kan ni vara så lugna och sakliga i dessa tider när tamilerna håller på att förgöra oss? Vi singaleser har ju ingenstans att ta vägen, detta är vårt enda hem.

Tabell 1.¹

	Arbetslöshet (andel av den totala arbetskraften) (1979)	Anställda inom offentliga sektorn (1980)	Högskolestuderande (1983)	Andel av totalbefolkningen (1981)
Singaleser	14–18,5 %	85 %	74,0 %	75 %
Jaffna-tamiler ²	12,6 %	5,6–11 %	11 %	18,2 %
Plantage-tamiler	5,6 %		4 %	7,8 %
Övriga ³	14,8 % ⁴			5,7 %

¹ Tabellen sammanställd från flera tabeller i CRD:s material.

² Den offentliga statistikens (enligt många oriktiga) benämning på de två tamilgrupperna är "Sri Lanka-Tamiler" och "Indiska Tamiler".

³ Av dessa är 7,4 % muslimer.

⁴ Siffran gäller arbetslösheten i landet som helhet.

Av tabell 1 går icke att utläsa några avgörande orättvisor eller ens antydningar ditåt. Bortsett från att tamilerna är underrepresenterade i den offentliga sektorn så tycks de två huvudfolkgrupperna vara något överrepresenterade på "övrigas", dvs muslimernas bekostnad. Tamilerna tycks också ha en förhållandevis låg arbetslöshet, men denna typ av statistik har oerhört många osäkerhetsfaktorer.

Vill man, som den lankesiska regeringen, visa att singaleserna är drabbade av orättvisor får man alltså leta sig fram till vissa utvalda statistika. Det har man också gjort under stora åthävor.

Tabell 2. Utbildning

	Singaleser (våzonen)	Singaleser (torrzon)	Jaffna-tamiler	Plantage-tamiler	Hela landet
Ingen skola (analfabetism)	20,1%	26,1%	24,5%	44,7%	24,4%
Grundskola	67,7%	66,1%	63,0%	54,1%	65,3%
Gymnasium	11,4%	7,2%	12,3%	1,3%	9,5%
Universitet	0,6%	0,5%	0,2%	0,0%	0,5%
(Korrigerad s:a)	100%	100%	100%	100%	100%

Not. Tabellen förenklad jämfört med originalet.

Ser man till utbildningen så finner man inte heller där några avgörande skillnader, utom på en punkt: plantagetamilerna har drabbats hårdast av orättvisorna i det lankesiska samhäl-

Svar: Anser man att vi lever i ett enat rike så kan man inte tala om "vi" och "dom". Rättvisan ska inte bara vara förnuftig, utan också rasblind. Fortsätter vi att tänka i vi- och de-termer så hamnar vi snart i ett stamkrig. De som är överkänsliga i dessa termer kommer att destabilisera landet och skapa den mardröm de säger sig frukta.

Fråga: Det måste väl vara skillnad på folk och folk eftersom singaleserna är arier och tamilerna dravider?

Svar: Det finns inget vetenskapligt stöd för att påstå att arier och dravider är två raser, och därmed finns

inga genetiska skillnader dem emellan. Termerna hänför sig i första hand till språket och i andra hand till religionen.

Den singalesiska kulturen har tex inom musik, dans och litteraturen lånat drag från såväl norra som södra Indien. Vidare så härrör de viktigaste gudarna i buddhistempel från den hinduska gudavärlden.

Trots att vokabulären i huvudsak kommer från Sanskrit så är singalesiska nära befryndat med tamil, både i syntax och i grammatiken.

Det är djupt olyckligt att man i dessa tider tenderar att överbetona skillnaderna mellan singaleser och tamiler medan allt det som förenar folken glöms bort!

Welikade-fängelset i Colombo, Sri Lankas bäst bevakade plats och symbolen för det lankesiska rättshaveriet. Här mördades minst 53 tamil-fångar i slutet av juli 1983. Men den rannsakningsdomare som undersökte massakern fann inte en enda skyldig person, varken bland personalen eller de singalesiska medfångarna!

Stranden nedanför det anrika turisthotellet Mount Lavinia, mitt under högsäsongen i början av januari 1984. Trängseln är knappast störande.

Gatuscen i Hulsdorp, central stadsdel i Colombo, idag mest känd för domstolskvarteret, Law Courts. Där residerar också Högsta Domstolen, en av de få institutioner i Sri Lanka som den egensinnige presidenten ännu inte fått full kontroll över.

let. Detta är fö en faktor man får fram vid varje jämförelse där plantagefamilerna skiljts ut. Men dessa familjer är icke-existerande för styresmännen i Sri Lanka. De ingår aldrig i några jämförelser eller diskussioner inför framtiden. Det vet om inte annat varje biståndsgivare som försökt rikta in sig på dessa familjer.

Men i fråga om förhållandet mellan singaleserna och Jaffna-tamilerna i norr tycks nu UNP-regeringen ha gjort en helomvändning, åtminstone ytligt sett. Medan man under våldsorgierna och strax därefter stod upp och talade om landets odelbarhet, dess stolta singalesiska folk och de buddhistiska värdena, så talar man idag om att föra en dialog och att ta itu med tamilminoritetens utsatta situation.

I mitten av januari kallade presidenten till en rundabordskonferens som fortgått av och till under våren. Här fanns från början alla större partier liksom ett antal religiösa företrädare.

– Ja, där låg väl ett av Jayewardenes misstag, fyller Mervyn de Silva i. För genom att bjuda in buddhisterna tex så avhände han sig definitivt möjligheten att nå en kompromiss. Det är ju just dessa religiösa organisationer som stått för den mest extrema oförsonligheten.

– Kom ihåg att det finns ett psykologiskt gap och en brist på kommunikation mellan den västerländskt skolade eliten i städerna och vanligt folk, fortsätter Mervyn de Silva. De skolorna ser farorna med rasbråken medan vanligt folk tror på den spekulativa propagandan om det heliga kriget mot tamilerna, om faran för en indisk invasion osv. Men det är denna propaganda som nu fått plats vid presidentens rundabordsmöte. Medan vi tänker på juli 83 och det hemska som inte får hända igen, så börjar deras historia någon annanstans. Och det skrämmer mig, det är den verkliga tragedin.

Mervyn de Silva är alltså pessimistisk. Och han vet att Sri Lanka inte bara befinner sig i en etnisk kris, en kris i rasfrågan. Man är också inne i en politisk och ekonomisk kris där hela det gamla systemet rubbats i sina grundvalar.

Det som en gång i tiden var en av u-världens få fungerande demokratier är idag i praktiken en enpartistat. Tamilerna är utslutna ur parlamentet, oppositionsledaren (förra regeringschefen Mrs Bandaranaike) är berövad sina medborgerliga rättigheter och det totalt UNP-dominerade parlamentet är inte valt utan ditsatt genom en folkomröstning.

Den västinriktade ekonomin är likaså inne i en kris. Satsningen på en frizon har inte varit särskilt framgångsrik samtidigt som tullfriheten slagit ut viktiga delar av den inhemska industrin. Importen har nu vuxit till att bli tre gånger så stor som exporten och utlandsskulden var förra året hela 40 % av bruttonationalprodukten. Världsbanken har varnat Sri Lanka för skulderna och Internationella Valutafonden pressar ner den lankesiska rupien och landets socialutgifter.

Den kraftiga inflationen och även i övrigt en ogynnsam prisutveckling gjorde att turismen försvagades 1982/83. Våldsvågen i juli 83 gav nådastöten åt turistindustrin som idag är en skugga av sin forna storhet. De jättelika halvfärdiga hotellbyggena i Colombo centrum står redan idag som monument över en överdådig ekonomisk politik.

Vägen tillbaka kommer att bli lång och svår. Frågan är om den ens är beträdd ännu.

The Undesirables

är titeln på den bok (på engelska) om de statslösa lankesiska plantagearbetarna och deras tvångsförflyttning till Indien som Yvonne Fries och Sydasien Thomas Bibin skrivit. I dagarna har den kommit ut på Calcutta-förlaget K.P. Bagchi & Co Ltd, och det är den första skildringen av plantagearbetarnas öde på 1970- och 1980-talet: förvisningen och den misslyckade rehabiliteringen i Indiens sydligaste delstat, Tamil Nadu.

Intresserade kan beställa boken via Sydasien, och i nästa nummer kommer vi med en recension.

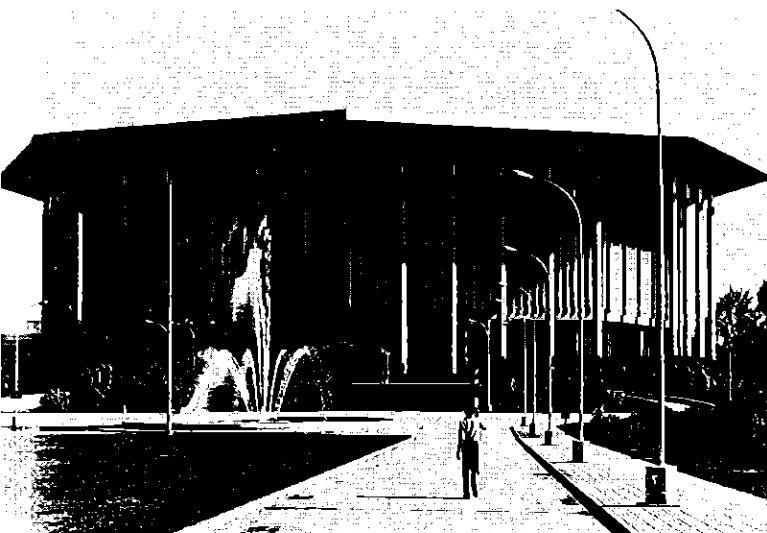
Redaktionen

Presidentens allpartimöte:

Konferens med kniven på strupen!

Colombo i Mars

Framstegen har varit pinsamt små för den rundabordskonferens som president Jayewardene kallade till i januari och som nu pågått i två månader. Syftet med konferensen har varit att låta landets politiska partier och representanter för olika etnis-

"BMICH", Bandaranaike Memorial International Conference Hall, den ståtliga konferenshall i Colombo där presidentens rundabordskonferens pågått sen i januari. Hallen byggdes i början av 70-talet som u-hjälp från folkrepubliken Kina.

USA ger försvarspengar

USA har, enligt en dagstidning i Colombo, erbjudit sig att hjälpa den lankesiska försvarsmakten för att bevara demokratin i landet. Joseph Addabbo, chef för en delegation från det amerikanska representanthuset på besök i Sri Lanka, sa vid sitt besök att *Vi kommer att rekommendera kongressen när vi kommer hem igen att man omedelbart frigör 350 000 dollar till försvaret i Sri Lanka*. Addabbo sa också att USA kommer att överväga ett förslag från Sri Lanka att förse landet med ett krigsfartyg och att utbilda lankesiska sjöstridskrafter.

Politiska bedömare i Colombo menar att förhållandet mellan Colombo och Washington blivit allt hjärtligare sedan det liberalkonservativa UNP under Jayewardene kom till makten 1977. Jayewardene har tidigare haft besök av USA:s försvarsminister Caspar Weinberger och av president Reagans specielle sändebud Vernon Walters.

Jayewardenes kritiker har anklagat honom för att planera att ge USA tillträde till den nordostliga hamnen i Trincomallee och upprätta en bas där. Jayewardene har kategoriskt nekat till att så varit fallet.

Inte desto mindre har Sri Lankas försvarskostnader dubblats under de tre senaste åren. 1981 kostade försvaret 1,1 miljard rupier (ca 400 miljoner skr) medan det kostar 2,3 miljarder rupier (ca 800 miljoner skr) 1984. Ändå är Sri Lankas försvarskostnader låga i en internationell jämförelse; bara 4% av den totala statsbudgeten. (Jan 84)

ka och religiösa grupper få talas vid och försöka komma fram till någon lösning i tamilfrågan.

Och bakgrunden till mötet är allvarlig nog: julivåldet förra året lämnade hundratals döda efter sig, tiotusentals arbetslösa, bostäder och fabriker nerbrända.

Tamil United Liberation Front, TULF, tamilernas paraplyorganisation har sagt vid konferensen att man inte nöjer sig med mindre än regional självständighet för de tamildominerade områdena i norr och i öster. Detta är deras enda alternativ till den separata stat man tidigare krävt. De flesta singalesiska delegater har motsatt sig varje form av regional autonomi, vilket skulle, menar man, vara ett första steg på väg mot en total separation.

Vid parlamentets öppnande den 24 februari beklagade president Jayewardene de hårdnade attityderna på båda sidor. Ledarna på respektive håll måste förklara för sina extrema grupper att längre än till en uppgörelse på rundabordsmötet går det inte att komma, menade presidenten.

Det finns 16 delegationer vid konferensen inklusive nio politiska partier. Det buddhistiska prästerskapet är representerat liksom hinduiska, muslimska och kristna organisationer. Varje delegation består av tre medlemmar.

Konferensen inleddes den 10 januari med två veckors administrativa förhandlingar där man till slut enades att diskutera två teman; alla folkgruppers problem och hur man får dessa att delta i maktutövningen, samt; orsakerna till etniskt våld och terrorism och hur man kommer till rätta med detta.

Efter hand har TULF-ledaren Appapillai Amirthalingam uttryckt en önskan att slå ihop de två ämnena till ett i en gemensam diskussion. Välunderrättade källor säger till Sydasiens utsände att Amirthalingams önskan är resultatet av ett krav från den tamilska gerillan i norr, *Tamiltigrarna*. Gerillan har enligt dessa rapporter sagt att det aldrig kan vara TULF:s uppgift att diskutera orsakerna till "terrorismen" eftersom deras verksamhet är en "frihetskamp".

Tamiltigrarna har fortsatt sina aktioner också under rundabordsmötet. Den 13 januari rånade man den statliga People's Banks kontor i Kathankody, Östra Provinsen, och kom över 35 milj rupier (ca 12 milj skr) i kontanter och juveler.

Den 24 februari totalförstördes en byggnad i Jaffna, tamilernas huvudstad i norr. Byggnaden hörde tidigare till det ökända armélägret Gurunagar. Några timmar tidigare dödades en gerillamedlem i en eldstrid med polisen, också det i Jaffna.

Vid varje incident i Jaffna sprider sig paniken bland tamiler i Colombo och andra orter i söder.

Rundabordsmötet planerar nu att försöka komma fram till någon form av överenskommelse mot slutet av mars månad. Men de flesta bedömare anser att en sådan konsensus inte kommer att vara mycket värd. Skälet är att det viktigaste oppositionspartiet SLFP, lett av förre regeringschefen Mrs Bandaranaike, drog sig ur mötet i början av februari.

SLFP angav två skäl för att lämna mötet. Dels hänvisade man till att TULF-ledaren Amirthalingam gjort "icke-auktorisera-de" uttalanden i Indien om mötet och dels menar SLFP att president Jayewardene redan har bestämt sig för hur en lösning av tamilfrågan ska se ut, dvs att allpartimötet bara är ett spel för gallerierna.

Utsikterna är således mycket små att rundabordskonferensen i Colombo ska få någon som helst betydelse för framtiden. Nu frågar man sig bara när det är slut med den tillfälliga avspänningen i landet.

Ravindran Casinader

(Övers Thomas Bibin)

Handfast realism

Fallet är avslutat (Kharij)

Regi Mrinal Sen

Prod Neelkanth Films, Indien 1982.
Distr Svenska Filminstitutet

En dag för flera år sedan satt jag i ett medelklasshem i Dacca och samtalade med en bengalisk intellektuell. Han tillhörde de politiskt radikala och talade om sitt lands korrupta elit och om behovet av politisk omvälvning.

Under vårt samtal smög en ung pojke in i rummet och bjöd sötsaker från ett fat. Utan att jag sade något märktes genast hur min vän blev besvärad och kände behovet att förklara sig. Hur kunde han, en upplyst vänster-radikal, hålla sig med uppappare?

— Så är det i medelklassen, förklarade han. Vi ger dem ju ändå försörjning . . .

Om just detta dåliga samvete handlar *Fallet är avslutat* av Mrinal Sen. Han är född i Östbengalen (nu Bangladesh) och verksam som skribent och filmare i Indien sedan trettio år.

Filmen berättar hur en ung medelklassfamilj i Calcutta anställer en tolvårs pojke som tjänare. Under en köldväg lämnar han en natt sin vanliga sovplats i trapphuset för det varmare köket. Där dör han under sömnen, förgiftad av koloxid från ugnen.

Dödsfallet blir en plåga för familjen — inte som en tragisk förlust, fastmer som en pinsamhet. Familjen bedyrar sin oskuld — främst inför de egna samvetena, eftersom ingen egentligen anklagar dem för pojkens död.

Barnarbete är visserligen förbjudet i lag, taställer polisen inga frågor under sin rutinutredning. Säkerthar kommissarien själv någon minderårig passopp därhemma.

Anjan Dutt och Mamata Shankar brottas med sitt dåliga samvete.

Mrinal Sen anser sig inte själv vara utan skuld. Det är hans egen klass det handlar om (och filmens familj har fått hans eget efternamn). "Fallet är avslutat" är en film som genom sin anspråklösa form ligger långt från den braskande breda indiska filmen. Därmed söker den också sin hemmapublik hos medelklassen.

I Indien blev den ingen publikframgång, föga överraskande. Mrinal Sen har själv kallat den en obduktion av den egna klassen. Naturligtvis vill ingen frivilligt se sig själv bli uppsprättad och analyserad in i mårgen.

Ändå berättar Mrinal Sen denna upprörande historia på ett skonsamt sätt, lågmält och med en handfast realism. I stället för att höja rösten låter han den dokumentära prägel ge framställningen tyngd.

Efter pojkens död händer inte mycket, på ytan. Familjen brottas med sin vånda och i den skildringen finns en krypande spänning, fint fångad i Sens raka bilder.

Film från Indien tillhör ovanligheterna på våra biografier och det mesta från den stora indiska filmfabriken klarar vi oss bra utan. När nu en osentimental skildring inifrån dagens Indien visas är det ett tillfälle att ta vara på.

Vi behöver ju inte känna oss utpekade. Eller behöver vi kanske det, vi som i nationella termer tillhör världens medelklass.

Klas Gustafson

Demokrati i Nepal?

Lok Raj Baral beskriver i *Nepal's Politics of Referendum: A Study of Groups, Personalities and Trends* (Vikas Publishing House, New Delhi 1983 — Rs 125) den mödosamma process som pågår i Nepal för att återupprätta den demokrati vilken kung Mahendra satte stopp för i december 1960, då det parlamentariska systemet fått fungera i mindre än två år.

Rädslan för att folkets växande krav på mer demokrati skulle utmynna i ett regelrätt uppror mot monarkin och svärgpolitiken, drev kung Birendra, Mahendras son, att utlysa en folkomröstning i maj 1979 där valet stod mellan det rådande partilösa panchayat-systemet och ett flerpartisystem.

Även om kungens avsikter verkar ha varit ärliga, förekom det troligen fusk vid denna folkomröstning med följd att panchayat-anhängarna vann. Oppositionen erkände dock utslaget för att hålla dialogen vid liv, men bojkottade valet i maj 1981 pga kungens vägran att avlägsna vissa hinder för demokratiseringsprocessen.

Barals slutsats är att en återgång till demokratin är omöjlig utan kungens medverkan, och initiativet nu ligger hos honom om de förväntningar folkomröstningen väckt, ska hållas vid liv.

Bhola Chatterjee i *Telegraph*
Bearbetning: Gerard Rikken

Villkorligt frigiven

Den oberoende lankesiska veckotidningen *Saturday Review* är Sri Lankas farligaste tidning. Skälen är just att den är oberoende (från makthavare och politiska partier), att den ges ut på engelska (kan läsas av utlänningar) och att den ges ut i Jaffna, tamilernas huvudstad i Sri Lanka.

Vi har tidigare berättat om den då nystartade *Saturday Review* i nr 1/83. Men i den lankesiska regeringens upptrappning av förföljelserna mot tamilerna så stängdes tidningen den 1 juli förra året. Skälen angavs vara säkerhetspolitiska, och regeringen la inte fram nån anklagelse mot tidningen.

Den 18 februari i år kom *Saturday*

Review ut igen. Ingen förklaring gavs till varför förbudet nu upphävts, men tidningen är strängt censurerad enligt regler som endast gäller för *Saturday Review*. Tidningen får t ex inte rapportera om eller kommentera säkerhetsläget, flyktinglägerverksamheten, partier, politiker m m annat än via myndigheternas egna kommunikéer.

Censorn granskar varje enskild artikel på förhand, och reglerna tillämpas godtyckligt. Det framgår redan av första numret där man tilläts återge tre lankesiska ministrars redan publicerade pressuttalanden endast på villkoret att man också publicerade den ene ministrarns dementi av

vad han hade sagt.

Saturday Review har överklagat denna absurda ordning liksom själva stängningen till Högsta Domstolen som beslutat ta upp fallet. Man hänvisar bl a till paragrafen om pressfrihet som finns i 1978 års konstitution.

De som vill följa denna envig mellan en tidskrift och den lankesiska regeringen på första parkett kan tex prenumerera. Adressen är:

Saturday Review (weekly)
New Era Publications Ltd
P.O. Box 122
Jaffna — Sri Lanka

Prenumeration 1 år kostar 50 U.S. Dollar eller 1 000/— lankesiska rupier.

Thomas Bibin

Afghanistan

Fortsatt ockupation

De sovjetiska trupperna stannar kvar i Afghanistan tills säkerheten vid gränserna tryggats, sade den av Sovjet installerade afghanska presidenten Babrak Karmal vid ett tal den 12 januari. Han hävdade att hans regim ligger i krig med USA, Kina och Pakistan, som han sade för ett krig utan krigsförklaring mot hans regim. (AP-New Delhi 12/1)

Ommöblering inom militärtoppen

Efter ett möte mellan president Babrak Karmal och höga partifunktionärer och tjänstemän i försvarsministeriet, då Karmal beklagade sig över arméns oduglighet, beslutades om betydande förändringar i armétoppen. (AP-Islamabad, 24/1)

Gerillaattacker in i Sovjet

Enligt en brittisk journalist anfaller Mujahedin mål i Sovjetunionen. Vid den senaste attacken anfölls den sovjetiska gränspostering- en Torghundi, varvid ett flertal gränsvakter dödades. (TT-Reuter 25/1)

Anfall mot gränsby

Två afghanska Mig-jaktplan anföll den 27 januari den pakistanska gränshöjden Angur Adda med bomber och raketer. (DN 28/1)

Flygbomber mot civila

I slutet av februari trappades bombningarna av Shomali upp. Området är strategiskt viktigt då huvudvägen från Sovjet passerar genom området, som har en stark och aktiv gerillaför- relse.

(AP/TT-DPA-New Delhi, Januari-Februari)

Fynd av uran

Enligt den före detta chefsingenjören Mir Zaman Mohammad, på statens geologiska undersökningar i Afghanistan, som flydde till Pakistan i januari har uran hittats i bergen norr om Kabul. När fyndet gjorts skickades samtliga afghaner från platsen och de sovjetiska geologerna fortsatte arbetet på egen hand.

(Economist, Foreign Report 2/2 -84)

Bruten ring

Den 12 januari lyckades en sovjetisk-afghansk arméstyrka för första gången på sex månader nå Urgun i södra Paktia där den afghanska garnisonen har varit totalt inringad sedan sommaren och fått alla förråd och förstärkningar med helikopter. Enligt uppgifter lyckades arméstyrkan ta sig fram på grund av att en av Mujahedinorganisationerna som bevakade tillfartsvägen övergivit sina positioner.

(Afghan Information Center, Bulletin i Januari 1984/ AP-New Delhi 8/2 -84)

Rekryteringspatruller

Under februari har rekryteringspatruller genomfört Kabul. Tidigare under året har alla män över 18 år, som ej gjort värnplikten fått order att inställa sig till armén, som krymt till 25-30 000 man mot 80 000 man 1978. Även de som ska göra en andra omgång i armén har kallats in.

(Economist, Foreign Report 19/2 -84)

Raketanfall

För andra gången på en månad anfölls den sovjetiska ambassaden med raketer, den 20 februari. Även det sovjetiska militärhögkvar- teret i Darulaman anfölls. (FLT-AP 28/2)

Arméoffensiv

Den 28 februari inledde den sovjetiska armén den sjunde offensiven för att driva ut gerilla- ledaren Ahmad Shahs Massouds soldater i Panjirdalen nordost om Kabul. Enligt tales- män för Jamiat Islami inleddes offensiven med att 120 helikoptrar landade i byn Najrab vid dalens mynning. Även 200 lätta strids- vagnar har sänts till byn.

(TT-Reuter, Islamabad 5/3 -84)

Börje Almqvist

Ovilliga bönder

Statlig upphandling av livsmedel och andra grödor måste halveras under innevarande budgetår p g a böndernas ovilja att sälja till staten. Bönderna tjänar mer på att sälja på den fria marknaden. (New Nation 26/1)

Gränsintermezzo

Minst 12 personer dödades i en samman- drabbning mellan bangladeshiska och indis- ka säkerhetsstrupper strax innanför den bang- ladeshiska sidan av gränsen. (FEER 2/2)

Mia Jonsson

Notiser från Sydasiens

1/1 - 15/3 1984

Bangladesh

Presidenten och oppositionen

President Ershads formella dialog med oppo- sitionen påbörjades den 7 januari. De två hu- vudgrupperna inom oppositionen har ej anammat uppmaningen till dialog. (FEER 19/1)

I oppositionens taktik ingår bojkott av de lo- kala valen 24 mars och generalstrejk. (FEER 9/2)

Universitetet i Dhaka stängdes på obestämd tid p g a kravaller och sammandrabbningar mellan anhängare och motståndare till presi- dent Ershad. (TT-Reuter 13/2)

Oppositionen anordnade generalstrejk 1 mars med lamslagning av all offentlig verk- samhet och transporter som följd. (Tempus)

Den 8 mars tillträdde fem nya ministrar tagna från Janadal, det stödparti för president Er- shad som började organiseras i november 1983. (Källa i Dhaka)

Ekonomi

Bangladesh tjänade 634 miljoner dollar i ut- ländsk valuta under 1983 via bangladeshiska arbetare i utlandet. (The Bangladeshi Times 15/2)

Bangladesh kommer att begära mer bistånd än någonsin vid det av Världsbanken organi- serade mötet med givare i Paris 9-10 april. (Holiday 25/2)

Bangladesh och IDA (Världsbanken) signera- de ett avtal om en ny kredit på 23,8 miljoner SDR för finansiering av projekt 1984-1987. (New Nation 26/2)

Indien

Den skandalösa fabriken

Maruti bilfabrik, som var Sanjay Gandhis projekt och som skulle producera bilar som till 100 % var indiska, har invigts. Sanjay är död, de första bilarna är till 100 % japanska, men Indira Gandhi invigde och köpare står på kö. (India Today 31.12)

Naxaliten som rymde

Seetaram, ledare för en naxalitgrupp i Andhra Pradesh, befriades från ett fängelsesjuk- hus av sex naxaliter utklädda till läkare och poliser. (India Today 3.1.)

Svikna löften

Medak är en valkrets i Andhra Pradesh från vilken Indira Gandhi valdes 1980. I samband med det gjordes en ambitiös utvecklingsplan för området, men fyra år senare kan man konstatera att det mesta stannat på papperet. (India Today 15.1)

Gamla uppgifter

Indien sägs ofta vara världens tionde indu- strination, men uppgiften är föråldrad. Enligt Världsbanken ligger Indien på ungefär tju- gonde plats. (India Today 31.1)

Temperaturen stiger

Inom Kongresspartiet (I) ökar den politiska aktiviteten. Demonstrationer och kampanjtur- rer planeras och i Calcutta hölls ett stort parti- möte med deltagare från hela landet. Allt görs redo för val, även om något datum ännu inte är fastställt. (India Today 31.1)

Hälften svart

Internationella Valutafonden har gjort en uppskattning av den svarta andelen i olika länders ekonomi. Indien toppar listan. Halva landets nationalinkomst beräknas vara svart. (India Today 31.1)

Destabilisering

Kampanjen av Kongress(I) mot National Con- ference, regeringspartiet i Jammu och Kash- mir, fortsätter. Avsikten är att skapa sådan oro att centralregeringen kan få en ursäkt att avsätta delstatsregeringen. (India Today 31.1)

Politisk ekonomi

Indien har i sista minuten ändrat sina planer att köpa högspänningsteknologi från Sverige och istället beslutat köpa den från Sovjet. Beslutet ses som mer politiskt än ekonomiskt motiverat. (*Telegraph 2.2*)

En enad opposition?

Sexton oppositionspartier träffades i Calcutta för att försöka enas inför det kommande valet. Mötet skapade en känsla av enighet, men ingen verklig enhet. (*India Today 15.2*)

Öga för öga

Maqbool Butt, ledare för en separatistströmning för Kashmir, har avrättats. Butt hade kort dessförinnan begärts fri av några kidnappare som kidnappat en indisk diplomat i England. Diplomaten återfanns mördad. (*FEER 23.2*)

Oheliga allianser

I Gouribari nära Calcutta fanns ett nära samarbete mellan ett kriminellt gäng, polisen och Kongress(I). Invånarna bildade en Fredskommitté och lyckades genom demonstrationer tvinga polisen att arresterera den ökända gangsterledaren. Exemplet sprider sig till andra platser där liknande problem finns. (*India Today 29.2*)

Starka band

Sovjets försvarsminister Ustinov har under ett besök i Indien gått med på att sälja avancerade stridsflygplan, krigsfartyg, robotar, radarsystem m m (*AP 10.3*). Sovjets nya ledare Tjernenko och Indira Gandhi känner varandra sedan länge. Förbindelserna mellan de båda länderna förmodas bli än djupare. (*India Today 15.3*)

Oron sprids

Oroligheterna i Punjab sprids till Haryana. Under en enda vecka dödades över 60 personer i de två delstaterna. (*India Today 15.3*)

Hamnstrejck

Över 300 000 hamnarbetare har gått i strejk och förberett sig på en kamp mot säkerhetspolisen och marinen. (*AP 17.3*)

Kalle Kjellman

Nepal

Kritiken växer

mot premiärminister Lokendra Bahadur Chand, bara sex månader efter hans tillträde. Ironiskt nog utsätts han för samma kritik som han själv lyckades fälla sin företrädare, Surya Bahadur Thapa, med: att hans regering varken lyckats förbättra de fattigas lot eller ta itu med korruptionen bland tjänstemännen. Dessutom kräver oppositionen att det partilösa panchayat-systemet slopas och demokrati återupprättas.

Det nepalesiska kongresspartiet har bestämt sig att trotsa regeringens förbud och att anordna en "försoningsdag" för att sprida sin fd ledare B P Koiralas idéer om demokratiseringen.

Trots allt politiskt tryck – även från panchayat-anhängare – förväntas Chand rida ut stormen, tack vare en rekordskörd, ekonomiskt bistånd från USA och den asiatiska utvecklingsbanken (ADB) och kungens stöd.

Ett internationellt skogsvårdscentrum

för Hindu Kushs bergstrakter (ICIMOD) har inrättats i Kathmandu i samarbete med Unesco och med finansiellt stöd av Schweiz och Västtyskland. Alla länder i regionen (Afghanistan, Pakistan, Kina, Nepal, Indien, Bhutan, Bangladesh och Burma) ingår i ICIMOD, men svårigheter väntas pga politiska motsättningar. Å andra sidan har de ett gemensamt intresse av att bevara skogarna som har minskat med hälften pga det starka befolkningstrycket. (se *Sydasiabulletinen 1/79*)

Gurkhas stannar i Brunei

även efter det att olje-shejkdomet blivit självständigt vid nyår och trots starka protester från nepalesiska vänsterkrafter. Gurkha-styrkan bevakar oljekällorna och den kungliga familjen. (*FEER 19/1*)

Gerard Rikken

Pakistan

Benazir Bhutto fri

Den 10 januari frisläppte den pakistanska militärjuntan Benazir Bhutto, dotter till den avrättade förre premiärministern Zulifkar Ali Bhutto. Benazir Bhutto, som befunnit sig i husarrest sedan den 8 mars 1981, hade officiellt tillåtit att lämna landet för att söka läkarvård utomlands. I sitt första uttalande från London förnekade hon att hon släppts efter en uppgörelse med militärregimen. (*FEER 2/2, Democratic Pakistan nr 13*)

Fagra löften

Den 24 januari lovade president Zia-ul-Haq att fängslade politiska ledare skall släppas före de parlamentsval som utlovats till mars 1985. (*FEER 2/2*)

Demonstration mot avrättning

Den 11 februari hölls proteststrejker och demonstrationer i Azad Kashmir, sedan Indien avrättat separatistledaren Maqbool Butt. Butts parti kräver att hans kropp utlämnas och begravs i Azad Kashmir. Som en följd av avrättningen demonstrerade sympatisörer utanför den indiska ambassaden i Islamabad och Air Indias kontor i Karachi utsattes för attentat. (*FEER 23/2, Democratic Pakistan nr 14*)

Utvandrare arresteras

Polisen arresterade den 18 februari 55 personer, som misstänks för att ha försökt att ta sig illegalt ut ur landet, för att söka arbete i Brunei. (*FEER 1/3*)

Studentunionerna förbjuds

I början av februari förbjöds studentföreningarna vid alla läroanstalter i Pakistan. Detta trots att president Zia-ul-Haq så sent som den 22 oktober 1983 lovat att inte förbjuda dem om våldet vid skolorna upphörde. Under december hölls val vid universitet och colleges i Karachi och Punjab. Dessa förlöpte utan allvarliga intermezzon. Valen resulterade bl a i att Islami Jamiat-e-Talaba (JIT), Jamaat-e-Islamis studentorganisation, nådde framgångar på flera platser, men det hindrade inte militärjuntan från att ändå förbjuda studentföreningarna.

Som en följd av förbudet har flera intermezzon mellan studenter och polis ägt rum under februari månad i framför allt Karachi. (*FEER 1/3, Democratic Pakistan nr 14*)

Kort pilotstrejk

Den 24 februari strejkade de pakistanska flygpiloterna för tredje dagen i följd, i protest mot att deras fackförening förbjudits. Två dagar senare avblåstes strejken och piloterna återgick till arbetet. (*FEER 8/3*)

Birgitta Johansson

Sri Lanka

Våldsvågens facit

Vid årsskiftet fanns fortfarande 20 000 tamilflyktingar kvar i läger sedan våldsvågen i juli 1983. Ursprungligen togs 135 000 tamiler in i läger. Därutöver har 24 000 tamiler flytt till Indien och 10 000 till andra länder. Förutom dessa totalt 169 000 människor flydde 40 000 plantagetamiler från Sri Lankas tédistrikt till de områden i norr där de lankesiska tamilerna är i majoritet.

Fram till årsskiftet "repatrierades" 7 500 plantagetamiler till Indien sedan julivåldet. Därmed har Indien tagit emot 400 000 fd statslösa lankesiska plantagearbetare medan Sri Lanka har gett medborgarskap åt 178 000 (plus den naturliga ökningen sedan utlämningsavtalet 1964). Indien, som inte litar på de lankesiska uppgifterna om att 800 000 fortfarande lever statslösa i Sri Lanka, har sagt att man inte tänker ta emot fler fd statslösa plantagearbetare till Indien.

Studenter hungerstrejkar

Ett tjugotal tamilstudenter inleder en hungerstrejk i Jaffna. De vägrar återvända till universitetet i singalesdominerade områden sedan de blivit överfallna av singalesiska medstudenter. Fastan sker i protest mot att universitetsmyndigheten vägrar föra över studenterna till universitetet i Jaffna. (*31/12*)

Försoningskonferens inledd

President Jayewardene öppnar en rundabordskonferens i Colombo för att nå en lösning på tamilfrågan. Efter diverse turer dyker alla inbjudna lagliga partier upp på mötet, liksom ett antal representanter för de religiösa rörelserna. Konferensledningen förmår inte dölja de djupa sprickorna mellan de olika deltagarna, och snart hoppar det första partiet av. Senare försvinner också det förra regeringspartiet SLFP från konferensen, och allt färre tror på några framgångar under mötet. (*10/1*)

Ökänt fängelse utdömt

En statlig kommission ledd av J P Delgoda dömer ut Welikade-fängelset i Colombo och kallar det för en djävulshåla. Det var i Welikade-fängelset som minst 53 tamiler mördades i juli förra året utan att någon enda person misstänktes eller arresterades. Fängelset som har plats för 600 fångar har fn 6 000 fångar. (*15/1*)

Ständiga regn

Onormalt häftiga regn sätter stora delar av landet under vatten. I östra provinsen blir ca 50 000 hemlösa och på många håll förstörs skördarna. (*januari-februari*)

(*TIC, The Island, Lanka Guardian, FEER och India Today*)

Thomas Bibin

Aldrig skall de återfödast de som skådat denna dans

Vetenskapen lär att bakom alla fenomen är energi. Hinduismens shaivistiska gren lär att bakom energi är Shiva. Denna idé får sitt mest kraftfulla uttryck i *Nataraj*, den dansande Shiva. Det är Shiva som genom sin dans är källan till all rörelse, all medvetenhet, allt liv.

Det är en mycket gammal hindu-tradition att synliggöra denna skapelseföreställning. Huvudsakligen i Sydindien, och under den s.k. medeltiden mellan så där 700–1200-talen, skulpterades ett stort antal Nataraj-figurer som anses som konst av den finaste kvalite. På Stockholms Östasiatiska Museum finns det ett exemplar av Nataraj som bara det ger skäl till ett besök.

Beroende på vilka böcker man läser, heter den dans som utförs av Nataraj antingen *Tandava*-dansen eller *Nadanta*-dansen – och det finns säkert några gamla dammiga bananblad någonstans där de två danserna förklaras vara samma sak. Det är ofta så i hinduismen, det är ingenting att bry sig om. Hur som helst, finns det flera olika danser som Shiva fröjdar sig i. Kanske alla manifesterar en enda idé: Shiva som ursprung till den primära energin.

Reglerad konst

Enligt min mening är det beundransvärt att så mycket utav Indiens konst är fastställd, med klara anvisningar och regler. Motiven, ibland t.o.m. detaljerna, är givna. Konstnärens styrka och vision skall uttryckas inom dragna gränser. Tills nyligen fanns det i Indien ingen konst-förkonstens-skull. Statyer och målningar var till för gudsdyrkan och religiös undervisning – bruksföremål så att säga. I alla fall fanns det ingen plats för typer som Warhol och Pollack. I Indien förstod du vad det var du tittade på, och du förstod varför du gillade det.

Så, ja, varje Nataraj liknar den andra. Men vilka skillnader! Och det inte bara i de små detaljerna i klädsel eller ornamentik. Till och med grundhållningen kan uttrycka en egen stämning, en egen

rörelse, en egen helhet. Medan en Nataraj fördröjer en rörelse till en ytterst gra-ciös, lättjefull sväng, kan en annan blixstoppa en spänning på gränsen till ett våldsamt kast.

Nataraj i Indien

Nataraj-figurer finns utställda i muséer över hela Indien, och att söka upp dem i olika städer och lära känna detta motiv kan vara mycket roligt. I Sydindien, särskilt i Tamil Nadu, finns det många Shiva-tempel med avbilder av Nataraj. Några kan vara ganska klumpiga (som den stora i Menakshi-templet i Madurai), andra svårt skadade (som den i Elefanta-grottan i Bombayviken). Men medeltidsstatyerna i brons fångslar uppmärksamheten och inger respekt. Muséet i Madras har flera exemplar som ger besökaren ett bra tillfälle att jämföra både likheterna och olikheterna mellan skilda Nataraj. Här kan man också konstatera hur de okända skulptörerna mycket väl kunde slå vakt om sin egenart inom motivets gränser. Muséer i Delhi och Trivandrum har också fina Nataraj.

Jan Bergin, Östasiatiskas chef, säger att Stockholms Nataraj inte är av högsta värde. Man beräknar att statyn är från 1400-talet, något senare, alltså än motivets glansperiod. Men den är ändå ett mycket bra exemplar, även jämförelsevis, tycker jag. Den är rätt stor, men förlorar ingen grace för det. Dess känsla är avspänd, Nataraj närmast svävar, så behärskad och lätt är hans rörelser. I ansiktet är han fridfull – ja, en aning ointressant. Annars kan en Nataraj utstråla en sensualism som är så utmanande att jag måste tvinga mig att se tillbaka, att uthärda blicken.

Symboliken

Shaivismen tillskriver Shiva fem "funktioner", och i Nataraj gestaltas de. Trumman är symbolen för *Skapelsen*; den uppåtvända handen symboliserar *Bevarandet*; flammen i den vänstra handen står för *Förstörelsen*; foten som

trampar på dvärg-demonen (som själv är symbol för ondska och okunnigheten) representerar *själavandringen*; och den upphöjda foten symboliserar *själens befrielse* och dess enande med Shiva, Den kosmiska medvetenheten.

Om man förstår sig på skillnaderna kan man se att Nataraj bär både manliga och kvinnliga örhängen. Detta symboliserar Shivas totala väsen – både de manliga och kvinnliga delarna av livsprincipen ryms i honom. I Natarajs vilda hårtovor ser man en liten figur som representerar Gangesfloden. I hindu-legend är det Shiva som fångar upp floden i dess potentiellt förödande fall från himmelen i sitt hår, varefter den lugnt strömmar iväg till människorna med sina livgivande krafter. Mitt i pannan ligger Shivas tredje öga, som skall representera kunskap – inte lärdomen som man får genom böcker, utan visdomen som kommer genom yoga, genom att gå upp i gudomligheten och bli ett med den.

Annars finns det en riklig litteratur som försöker förklara den allmänna betydelsen (både religiös och filosofisk) av dansen och dess innebörd. Likaså kan man läsa mycket om varje detalj och dess symbolik. Det är alltihop mer eller mindre poetiskt, mer eller mindre djupsinnigt, och mer eller mindre svårt att begripa.

Men man kan tänka sig en annan, nutida symbolik för Shiva. Med hans för många till vrede (det var ju han som – enligt en legend – slog huvudet av Ganes, dittills ett gudabarn med mer alldagligt utseende), hans vänliga inställning till människorna (Shambo!), hans förakt för ondska, och hans renande eld som röjer vägen för nytt liv – med allt detta kan man föreställa sig Shiva som en förebild till ett folk i uppror, ett folk som har levande demoner i behov av tukt, ett folk som en dag kommer att gripa till eld för att bereda plats åt det nya.

Hammett Murphy

Kom Shiva, förgöraren, beväpna folket!

POSTTIDNING

AVS
Sydasien
Box 1625
221 01 Lund

Shiva förgöraren